

**MINKÄLAISESTA PERINNÖSTÄ
ME KIELTÄYDYMME? 104**

*Kirjoitettu karkotuspaikalla
vuoden 1897 lopulla*

*Ensi kerran julkaistu 1898 kokoel-
massa: Vladimir Iljin- „Taloudellisia
tutkimuksia ja kirjoituksia“*

*Julkaistaan kokoelman tekstin
mukaan*

„Russkoje Bogatstvossa” № 10 vuodelta 1897 hra Mihailovski, toistaen hra Minskin lausuntoa „dialektisista materialisteista”, kirjoittaa: „hänen (hra Minskin) pitäisi tietää, että nämä henkilöt eivät halua olla missään perinnöllisyysuhteissa menneisyyteen ja kieltäytyvät jyrkästi perinnöstä” (s. 179), s.o. „60—70-luvun perinnöstä”, josta hra V. Rozanov vuonna 1891 kieltäytyi juhlallisesti „Moskovskije Vedomostissa” (s. 178).

Tässä hra Mihailovskin lausunnossa „venäläisistä oppilaita” on paljon valheellista. Tosin hra Mihailovski ei ole yksin eikä itsenäisesti sepittänyt sitä valhetta, että „venäläiset oppilaat kieltäytyvät perinnöstä”,— sitä ovat jo pitkän aikaa toistaneet melkein kaikki liberaalis-narodnikkilaisen lehdistön edustajat sotiessaan „oppilaita” vastaan. „Oppilaita” vastaan käymänsä kiivaan sodan alussa hra Mihailovski, mikäli muistan, ei vielä ollut keksinyt tätä valhetta, ja sen ovat toiset tekaisseet ennen häntä. Sitten hän piti tarpeellisena siepata senkin. Mitä pitemmälle „oppilaat” kehittivät katsomuksiaan Venäjän kirjallisuudessa, mitä yksityiskohtaisemmin ja seikkaperäisemmin he esittivät mielipiteitään monista sekä teoreettisista että käytännön kysymyksistä,— sitä harvemmin saattoi vihamielisessä lehdistössä tavata asian olemuksen kannalta vastaväitteitä uuden suunnan peruskohtia vastaan, sitä näkökantaa vastaan, joka pitää Venäjän kapitalismia edistyksellisenä ja narodnikkilaista pientuottajan ihannoimista pötyinä, sitä vastaan, että yhteiskunnallisen ajattelun virtausten ja juridis-poliittisten laitosten selitystä on välttämättä etsittävä Venäjän yhteiskunnan eri luokkien aineellisista

intresseistä. Näistä peruskohdista on vaiettu, on pidetty ja pidetään parempana olla puhumatta niistä,— mutta sen sijaan on kyhätty sitä enemmän tekaistuja juttuja, joiden tarkoituksena on saattaa uusi suunta huonoon valoon. Noihin tekaistuihin juttuihin, „huonosti tekaistuihin juttuihin”, kuuluu myöskin tuo laajalle levinnyt fraasi, että „venäläiset oppilaat kieltäytyvät perinnöstä”, sanoutuvat irti Venäjän yhteiskuntapiiriin parhaan, edistyneimmän osan parhaista perinteistä, katkaisevat demokraattisen langan y.m.s., j.n.e., ja millä kaikilla tavoilla se siellä onkaan sanottu. Se, että moiset fraasit ovat levinneet erittäin laajalle, vaatii meitä pysähtymään niihin seikkaperäisesti käsitelläksemme ja kumotaksemme ne. Ettei esityksemme tuntuisi perustelemattomalta,— me aloitamme eräästä kirjallisuushistoriallisesta vertailusta rinnastamalla toisiinsa kahta „maaseutupublistia”, jotka otamme „perinnön” luonnehtimista varten. Teemme sen varauksen, että rajoitumme yksinomaan taloudellisiin ja publistisiin kysymyksiin, tarkastellen koko „perinnöstä” vain näitä kysymyksiä ja jättäen sivuun filosofian, kirjallisuuden, estetiikan y.m.s. kysymykset.

I

ERÄS „PERINNÖN” EDUSTAJISTA

Kolmekymmentä vuotta sitten, vuonna 1867, aikakauslehdessä „Otetshestvennyje Zapiski” alettiin julkaista Skaldinin publistisia kirjoituksia otsikolla: „Sydänmaalla ja pääkaupungissa”. Nämä kirjoitukset julkaistiin kolmen vuoden kuluessa, 1867—1869. Vuonna 1870 tekijä kokosi ne yhteen ja julkaisi erillisenä kirjana samalla otsikolla*. Tutustuminen tähän nykyään jo melkein kokonaan unohdettuun kirjaan on erittäin opettavaista meitä kiinnostavan kysymyksen kannalta, s.o. kysymyksessä siitä, miten „perinnön” edustajat suhtautuvat narodnikkeihin ja „venäläisiin oppilaisiin”. Kirjan otsikko ei ole tarkka. Tekijä on itsekkin huomannut sen ja selittää kirjansa esipuheessa, että hänen teemanaan on „pääkaupungin” suhde „maaseutuun”, s.o. maaseutua koskevat publistiset kirjoitukset, ja että

* *Skaldin*. „Sydänmaalla ja pääkaupungissa”, Pietari. 1870 (451 sivua). Meillä ei ole ollut mahdollisuutta saada käsiin aikakauslehteä „Otetshestvennyje Zapiski” mainituilta vuosilta ja siksi olemme käyttäneet vain tätä kirjaa.

hän ei aio puhua erikseen pääkaupungista. Tai oikeastaan hän olisi nähtävästi aikonutkin, mutta pitää sitä sopimattomana: *ὡς δύναιμι — οὐ βούλομαι, ὡς δὲ βούλομαι — οὐ δύναιμι* (siten kuin voisin, minä en halua, mutta siten kuin haluaisin, minä en voi) — siteeraa Skaldin erään kreikkalaisen kirjailijan sanontaa tämän sopimattomuuden selitykseksi.

Esitämme lyhyesti Skaldinin katsantokannat.

Alkakaamme talonpoikaisreformista,— tuosta lähtökohdasta, johon yhä vieläkin täytyy kiertämättä palata jokaisen, joka haluaa esittää yleisiä käsityksiään taloudellisista ja publisistisista kysymyksistä. Skaldinin kirjassa on talonpoikaisreformille annettu hyvin paljon tilaa. Skaldin oli ehkä ensimmäinen kirjailija, joka on runsaiden tosiasioiden ja koko maaseutuelämän yksityiskohtaisen tutkimisen perusteella kuvannut järjestelmällisesti talonpoikain hädänalaista asemaa reformin toimeenpanon *jälkeen*, heidän elinolojensa huononemista, heidän taloudellisen ja juridisen riippuvaisuutensa sekä jokapäiväisen elämänsä riippuvaisuuden uusia muotoja,— sanalla sanoen, on kuvannut kaikkea sitä, mitä siitä saakka on lukuisilla tutkimuksilla ja kuvauksilla niin seikkaperäisesti ja yksityiskohtaisesti esitetty ja todistettu. Nykyään kaikki nämä totuudet eivät enää ole uutta. Siihen aikaan ne eivät olleet ainoastaan uusia, vaan ne herättivät epäluottamusta liberaalisissa yhteiskuntapiireissä, jotka pelkäsivät, ettei noissa huomautuksissa niin sanotuista „reformin puutteellisuuksista” vain piilisi sen tuomitsemista ja peitettyä maaorjuuden kannattamista. Skaldinin katsantokantojen mielenkiintoisuutta lisää vielä se, että tekijä oli reformin aikalainen (ja mahdollisesti otti itsekkin osaa siihen. Meillä ei ole käytettävissämme mitään kirjallisuus-historiallisia eikä elämäkerrallisia tietoja Skaldinista). Hänen katsantokantansa perustuvat siis sekä silloisesta „pääkaupungista” että silloisesta „maaseudusta” saatuihin välittömiin havaintoihin eikä kirja-aineistojen kabinettimaiseen tutkimiseen.

Skaldinin katsantokannoissa talonpoikaisreformiin nähden nykyaikaisen lukijan, joka on tottunut kuulemaan narodnikkilaismielisiä imeliä jaaritteluja tästä aiheesta, huomio kiintyy tekijän tavattomaan *selkeäjärkisyyteen*. Skaldin suhtautuu reformiin ilman mitään itseihailua, ilman mitään ihannoimista, pitää sitä sopimuksena kahden osapuolen välillä, tilanherrojen ja talonpoikien välillä, jotka olivat

siihen saakka käyttäneet maata yhdessä visseillä ehdoilla ja nyt sitten jakoivat sen keskenään, ja tämän jaon yhteydessä muuttui kummankin osapuolen juridinenkin asema. Sinä tekijänä, joka määritteli tämän jaon muodot ja kummankin osapuolen saaman osingon suuruuden, olivat molemminpuoliset edut. Nämä edut määräisivät kummankin puolen pyrkimykset, ja toisen osapuolen mahdollisuus osallistua välittömästi itse reformin suorittamiseen ja sen täytäntönpäntöä koskevien erilaisten kysymysten käytännölliseen kehittelyyn määräsi muun muassa sen, että yksi puoli oli vallitsevana. Juuri niin ymmärtää Skaldin reformin. Reformin pääkysymykseen, maaosuuksiin ja maksuihin, Skaldin pysähtyy erikoisen yksityiskohtaisesti, palaten niihin kirjoituksissaan tavantakaa. (Skaldinin kirja jakaantuu 11 kirjoitelmaan, joilla on kullakin itsenäinen sisältönsä, ja muotonsa puolesta ne muistuttavat erillisiä kirjoituksia maaseudulta. Ensimmäinen kirjoitelma on päivätty vuonna 1866, viimeinen — 1869.) Niin sanotuista „vähämaisista” talonpojista ei Skaldinin kirjassa luonnollisesti ole mitään uutta nykyaikaiselle lukijalle, mutta 60-luvun lopussa hänen todistelunsa olivat sekä uusia että arvokkaita. Me emme tietenkään rupea toistamaan niitä, toteamme vain sen, mikä on erikoista Skaldinin antamalle luonnekuvalle kyseessä-olevasta ilmiöstä,— sen erikoisuuden, jolla hän eroaa edukseen narodnikeista. Skaldin ei puhu „maan vähyydestä”, vaan „liian suuresta poisleikkaamisesta talonpoikain maaosuuksista” (s. 213, samoin 214 ja monet muut kohdat; vertaa III kirjoitelman otsikkoa), siitä, että asetuksissa säädetyt suurimmat maaosuudet osoittautuivat pienemmiksi kuin todella olleet maaosuudet (s. 257), ja esittää muun muassa erittäin kuvaavia ja tyyppillisiä talonpoikain lausuntoja reformin tästä puolesta *. Skaldinin selitykset ja todistelut tämän tosiasian suhteen ovat erittäin perusteellisia ja voimakkaita ja vieläpä räikeitäkin yleensä hyvin maltilliselta, selkeäjärkiseltä ja yleisiltä katsantokannoiltaan epäilemättä porvarilliselta kirjailijalta. Siis tämä ilmiö on

* „Maamme *hän* (tekijän alleviivaus) leikkeli niin, että me emme tule toimeen ilman tuota poisleikattua maata; ympäröi meidät joka puolelta omilla pelloillaan niin, ettei meillä ole paikkaa, mihin voisimme karjan ajaa; ja nyt maksakin maaosuudesta erikseen ja poisleikatusta maasta vielä erikseen, niin paljon kuin hän vaatii”. „Mitä elämän parantamista tämä tällainen on!”, sanoi minulle eräs kirjantaitava ja kokenut talonpoika, entisiä verotalonpoikia, „vero meille jätettiin sellaiseksi kuin se olikin, mutta maata leikattiin pois”.

sangen silmäänpistävä, kun kerran sellainenkin kirjailija kuin Skaldin puhuu siitä niin tarmokkaasti. Maksujen suuruudesta Skaldin puhuu myös erittäin tarmokkaasti ja seikkaperäisesti, todistellen väittämiään runsailla faktatiedoilla. „Kohtuuttoman suuret verot”, luemme me III kirjoitelman (1867) alaotsikosta, „ovat heidän (talonpoikain) köyhyytensä perussyynä”, ja Skaldin osoittaa, että verot ovat suuremmat kuin talonpoikain tulot maasta, hän esittää „Verovaliokunnan teoksista” tietoja Venäjän veromaksujen jakautumisesta ylhäisö- ja alhaisoluokilta perittäviin veroihin, jolloin osoittautuu, että jälkimmäisten luokkien osalle tulee 76% kaikista veroista ja ensinmainittujen osalle 17%, kun taas Länsi-Euroopassa tämä suhde on kaikkialla verrattomasti edullisempi alhaisoluokille. VII kirjoitelman (1868) alaotsikosta luemme: „Tavattoman suuret rahamaksut ovat yhtenä pääsyynä talonpoikain köyhyyteen”, ja tekijä osoittaa, kuinka uudet elinolot ovat vaatineet talonpojilta heti rahaa, rahaa ja rahaa, kuinka „Asetuksessa” otettiin säännöksi hyvittää tilanherroja maaorjuudestakin (252), kuinka veromaksun suuruus määrättiin „tilanherrojen, heidän isännöitsijäinsä ja staarostojen antamien omien tietojen perusteella, s.o. kerrassaan mielivaltaisten tietojen nojalla, joita ei voitu pitää missään määrin pätevinä” (255), minkä vuoksi valiokuntien määrittelemistä keskimääräisistä veroista tulikin todellisia keskimääräisveroja suuremmat. „Verotaakkaan lisääntyi vielä se, että talonpojat menettivät maan, jota he olivat käyttäneet vuosisatoja” (258). „Ellei lunastettavan maan arvoa olisi laskettu veron kapitalisoimisen mukaan, vaan sillä vapautuksen aikana olleen todellisen arvon mukaan, niin lunastus olisi voinut tapahtua hyvin helposti eikä siinä olisi tarvittu edes hallituksen myötävaikutusta eikä luottopaperien liikkeellelaskemista” (264). „Maan lunastus, jonka olisi pitänyt helmikuun 19 päivän Asetuksen mukaan helpottaa talonpoikain asemaa ja viedä päätökseen heidän elinolojensa parantaminen, on todellisuudessa useinkin johtanut heidät vieläkin suurempaan ahdinkoon” (269). Me esitämme kaikki nämä otteet, jotka eivät sinänsä ole kovinkaan kiinnostavia ja ovat osittain vanhentuneita, osoittaaksemme, miten tarmokkaasti tämä kirjailija, joka suhtautui vihamielisesti yhteisöön ja puhui monista kysymyksistä oikean manchesterilaisen tapaan, esiintyi talonpoikain etu-

jen puolesta. On hyvin opettavaista panna merkille, että melkein kaikki narodnikkilaisuuden hyödylliset ja ei-taantumukselliset väittämät käyvät täydellisesti yhteen tämän manchesterilaisen väittämien kanssa. On itsestään selvää, että kun Skaldinilla oli tällainen käsitys reformista, ei hän voinut mitenkään joutua siihen reformin imelän ihannoimisen valtaan, johon narodnikit antautuivat ja antautuvat sanoessaan, että se antoi hyväksymisensä kansantuotannolle, että se oli korkeampaa tasoa kuin länsieurooppalaiset talonpoikaisreformit, että se teki Venäjistä ikään kuin tabularasan * j.n.e. Skaldin ei puhunut mitään sellaista eikä ole voinut puhua, vaan vieläpä hän sanoi suoraan, että meillä talonpoikaisreformi toimitettiin talonpojille vähemmän edullisilla ehdoilla, että siitä oli vähemmän hyötyä kuin Lännessä. „Kysymys on asetettu suoraan”, kirjoitti Skaldin, „kun me kysymme itseltämme: miksi vapautuksen suotuisat seuraukset eivät meillä tule näkyviin yhtä nopeasti ja progressiivisesti kasvaen kuin ne tulivat näkyviin esimerkiksi Preussissa ja Saksissa kuluvaan vuosisadan ensimmäisellä neljänneksellä?” (221). „Preussissa, kuten koko Saksassa, eivät lunastettavaksi kuuluneet talonpoikain maaosuudet, jotka laki oli jo aikoja sitten tunnustanut heidän omaisuudekseen, vaan talonpoikain pakolliset velvollisuudet tilanherroja kohtaan” (272).

Siirtykäämme Skaldinin arvioimasta reformin taloudellisesta puolesta käsittelemään reformin juridista puolta. Skaldin oli kiivas yhteistakuun ja passijärjestelmän vastustaja, hän vastusti talonpoikaiston „kyläkunnan” (ja pikkuporvarillisten piirien) patriarkaalista valtaa niiden jäseniin nähden. III kirjoitelmassa (1867) hän vaatii yhteistakuun, henkiveron ja passijärjestelmän lakkauttamista, pitää välttämättömänä tasapuolista omaisuusveroa, vaatii passien vaihtamista maksuttomiin ja koko iäksi annettaviin todistuksiin. „Passiveroa kotimaan sisällä ei ole olemassa missään muussa sivistysvaltiossa” (109). On tunnettua, että tämä vero lakkautettiin vasta vuonna 1897. IV kirjoitelman otsikosta luemme: „kyläyhteisöjen ja kaupunkiduumain mielivalta passien lähettämisessä ja verojen perimisessä poissaolevilta veronmaksajilta”... „Yhteistakuu on raskas ies, jota kunnollisten ja toimekkaiden isäntien täytyy kan-

* — puhdas paikka. *Toim.*

taa renttujen ja laiskurien hyväksi" (126). Jo silloin ilmenneen talonpoikaiston jakaantumisen Skaldin yrittää selittää pinnalle kohoavien ja alaspainuvien persoonallisilla ominaisuuksilla.— Tekijä kuvailee seikkaperäisesti, miten vaikeaa Pietarissa asuvien talonpoikien on saada ja jatkaa passi, ja torjuu niiden vastaväitteet, jotka sanovat: „jumalan kiitos, ettei tuo maattomien talonpoikien suuri joukko ole päässyt kirjoille kaupunkeihin eikä lisännyt siten niiden kaupunkilaisten määrää, joilla ei ole kiinteistöä" (130)... „Barbaarimainen yhteistakuu"... (131)... „Kysytään, voidaanko tuollaisessa asemassa olevia ihmisiä sanoa kansalaisoikeuksiltaan vapaiksi? Eivätköhän he ole niitä samoja glebae adscripti?"* (132). Syytetään talonpoikaisreformia. „Mutta onko talonpoikaisreformi syyssä siihen, että vapauttaessaan talonpojan tilanherrain orjuudesta lainsäädäntö ei keksinyt mitään hänen vapauttamisekseen kiinnityksestä yhteiskuntaan ja paikkakuntaan, missä hän on kirjoilla... Missä ovat kansalaisvapauden merkit, kun talonpoika ei voi määrätä omaa olinpaikkaansa eikä ammattialaansa?" (132). Meidän talonpoikaamme Skaldin nimittää kerrassaan oikein ja sattuvasti „vakinaisella paikalla asuvaksi proletaariksi" (231)**. VIII kirjoitelman (1868) otsikosta luemme: „talonpoikien kiinnittäminen yhteisöihinsä ja maaosuuksiinsa estää heidän elinolojensa parantamista... Se on esteenä ansiotöiden kehitykselle". „Talonpoikien valistumattomuuden ja heitä painavien progressiivisesti kasvavien verojen jälkeen eräänä syynä, joka hidastuttaa talonpoikaistyön ja niin muodoin myöskin talonpoikien varallisuuden kehitystä, on talonpoikain kiinnittäminen yhteisöihinsä ja maaosuuksiinsa. Työkäsien sitominen yhteen paikkaan ja maayhteisön kietominen siteillä, joita on mahdoton purkaa, on jo sinänsä äärimmäisen epäedullinen ehto työn, persoonallisen yritteliäisyyden ja pienmaanomistuksen kehitykselle" (284).

* — Muinaisen Rooman valtakunnan aikaisia talonpoikia, jotka oli kiinnitetty maapalstoilleen, jollta heillä ei ollut lupaa muuttaa pois, vaikka nämä palstat olisivat olleet kuinka tappiollisia tahansa. *Toim.*

** Skaldin osoitti sangen perusteellisesti oikeaksi ei ainoastaan tämän määritelmän ensimmäisen, vaan myöskin sen toisen osan (proletaari). Hän antoi kirjoituksissaan paljon tilaa talonpoikain riippuvaisen aseman ja heidän kurjuutensa kuvaamiselle, batrakkien raskaan aseman ja „vuoden 1868 nälänhädän" (V kirjoitelman otsikko) kuvaamiselle sekä talonpoikain kaikenlaisten orjuutusmuotojen ja polkemisen kuvaamiselle. Myöskin 60-luvulla, samoin kuin 90-luvulla, oli henkilöitä, jotka vaikenivat nälänhädästä ja kielsivät sen olemassaolon. Skaldin nousee kiihkeästi heitä vastaan. Olisi tietenkin tarpeetonta esittää yksityiskohtaisia otteita tästä kysymyksestä.

„Talonpojat, jotka on sidottu maaosuuksiinsa ja yhteisöihinsä ja joilla ei ole mahdollisuutta käyttää työtään siellä, missä se on tuottavampaa ja heille edullisempaa, ovat ikään kuin jähmettyneet siihen yhteenkasaantumiseen ja laumamaiseen elämänmuotoon, jonka tuottoisuus on alhainen ja jonka oloissa he pääsivät maaorjuuden käsistä” (285). Näin muodoin tekijä suhtautuu näihin talonpoikaiselämän kysymyksiin puhtaasti porvarilliselta näkökannalta, mutta siitä huolimatta (oikeammin: juuri sen takia) hän arvioi varsin oikealla tavalla sen vahingon, mikä talonpoikien kiinnittämisestä koituu koko yhteiskunnan kehitykselle ja itselleen talonpojille. Erikoisen suuresti (lisäämme me puolestamme) tämä vahingollisuus tuntuu talonpoikaiston alimmissa ryhmissä, maalaisproletariaatissa. Skaldin sanoo hyvin sattuvasti: „lain huolenpito siitä, että talonpojat eivät jäisi maatomiksi, on mainiota; mutta ei pidä unohtaa sitä, että itsensä talonpoikien huolenpito samasta asiasta on verrattomasti paljon suurempi kuin minkään lainlaatijan huolenpito” (286). „Paitsi talonpoikain kiinnittämistä maaosuuksiinsa ja yhteisöihinsä, heidän poistuessaan tilapäisestäkin syrjäansiotöihin he joutuvat tekemisiin monenlaisten yhteistakuusta ja passijärjestelmästä johtuvien rasitusten ja kulunkien kanssa” (298). „Monet talonpojat saivat mielestäni ulospääsyn nykyisestä vaikeasta tilanteesta, jos ryhdyttäisiin... toimenpiteisiin, jotka helpottavat talonpoikien kieltäytymistä maasta” (294). Tässä Skaldin esittää toivomuksen, joka on jyrkästi ristiriidassa narodnikkilaisten luonnosten kanssa, joilla kaikilla on päinvastainen tarkoitus: yhteisön varmistaminen, maaosuuksien luovutuskielto j.n.e. Lukuisat tosiasiat ovat sen jälkeen todistaneet täydellisesti sen, että Skaldin oli aivan oikeassa; talonpoikien maahankiinnityksen ja talonpoikaisyhteisön säätysulkeutuneisuuden säilyttäminen vain huonontaa maalaisproletariaatin asemaa ja pidättää maan taloudellista kehitystä, pystymättä laisinkaan varjelemaan „vakinaisella paikalla asuvaa proletaaria” orjuutuksen ja riippuvaisuuden pahimmilta muodoilta, työpalkan ja elintason laskemiselta kaikkein alimmalle tasolle.

Ylläesitetystä lainauksista lukija on jo voinut huomata, että Skaldin on kyläyhteisön vihollinen. Hän vastustaa yhteisöä ja uudelleenjakoa persoonallisen omistuksen, yritteliäisyyden j.n.e. kannalta katsoen (s. 142 ja seuraa-

vat). Skaldin väittää yhteisön puolustajia vastaan, että „vuosisatainen tapaoikeus” on elänyt aikansa: „Sikäli kuin maalaisväestö on lähentynyt sivilisoitunutta ympäristöä on heidän tapaoikeutensa kadottanut kaikissa maissa alkuperäisen puhtautensa, sitä on pilattu ja vääristelty. Meillä on havaittavissa sama ilmiö: kyläkunnan valta muuttuu vähitellen kansannylkijäin ja kyläkirjurien vallaksi ja sen sijaan, että se suojelisi talonpojan persoonaa, se laskeutuu raskaana ikeenä hänen harteilleen” (143) — tämä on sangen oikea huomautus, jonka suunnattoman suuri tosiasiamäärä on vahvistanut oikeaksi näiden 30 vuoden kuluessa. Skaldinin mielestä historia on auttamattomasti tuominut „patriarkaalisen perheen, maanomistuksen yhteisömuodon ja tapaoikeuden”. „Ne, jotka haluaisivat säilyttää meille ikuisiksi ajoiksi nämä elettyjen vuosisatojen kunnioitettavat muistomerkit, todistavat siten sen, että he voivat enemmänkin viehättyä aatteeseen kuin nähdä tosioloja ja ymmärtää historian vastustamatonta kulkua” (162), ja Skaldin lisää tähän asiallisesti oikeaan huomautukseen manchesterilaisia kiihkeitä paljastuksen sanoja. „Maan käyttäminen yhteisönä”, sanoo hän toisessa paikassa, „paneer jokaisen talonpojan orjalliseen riippuvaisuuteen koko yhteisöstä” (222). Siis ehdoton viha yhteisöä kohtaan puhtaasti porvarilliselta kannalta yhdistyy Skaldinilla talonpoikien etujen johdonmukaiseen puolustamiseen. Vihaan yhteisöä kohtaan Skaldin ei laisinkaan liitä niitä yhteisön väkivaltaista hävittämistä ja toisen samanlaisen maanomistusjärjestelmän väkivaltaista käytäntöönottamista tarkoittavia tyhmiä luonnoksia, joita nykyiset yhteisön vastustajat tavallisesti laativat, vastustajat, jotka kannattavat karkeaa sekaantumista talonpoikaiselämää ja jotka esiintyvät yhteisöä vastaan, mutta ei lainkaan talonpoikien etujen kannalta. Skaldin päinvastoin protestoi tarmokkaasti sitä vastaan, että hänet katsotaan kuuluvan niihin, jotka kannattavat „yhteisömaankäytön väkivaltaista hävittämistä” (144). „Helmikuun 19 päivän Asetus”, sanoo hän, „on varsin viisaasti antanut itselleen talonpojille mahdollisuuden... siirtyä... yhteisömaankäytöstä sen käyttöön perhekunnittain. Tosiaankin, eihän kukaan muu kuin talonpojat itse voi ratkaista perustellusti kysymystä tämän siirtymisen ajasta”. Siis Skaldin vastustaa yhteisöä ainoastaan siinä mielessä, että se haittaa taloudellista kehitystä, talonpoikien eroamista yhtei-

söstä, luopumista maasta, s.o. siinä samassa mielessä, missä „venäläiset oppilaat” nyt vihaavat sitä; tällä vihamielisyydellä ei ole mitään tekemistä sen kanssa, että suojellaan tilanherrojen omanvoitonpyyteisiä etuja, suojellaan maaorjuuden jätteitä ja henkeä, suojellaan sekaantumista talonpoikien elämään. On hyvin tärkeätä ottaa tämä eroavaisuus huomioon, sillä nykyiset narodnikit, jotka ovat tottuneet näkemään yhteisön vihollisia vain „Moskovskije Vedomostin” y.m.s. leirissä, tekeytyvät sangen mielellään sellaisiksi, etteivät he ymmärrä *muuta* vihamielisyyttä yhteisöä kohtaan.

Skaldinin yleinen katsantokanta talonpoikien kurjan aseman syistä on se, että kaikkien näiden syiden pohjana ovat maaorjuuden jätteet. Kuvatessaan vuoden 1868 nälänhätää Skaldin huomauttaa, että maaorjanomistajat viittasivat vahingoniloisina tuohon nälänhätään pitäen nälänhädän syynä talonpoikien turmeltuneisuutta, tilanherrojen holhouksen lakkauttamista y.m.s. Skaldin nousee kiivaasti vastustamaan näitä katsantokantoja. „Talonpoikien köyhtymisen syyt”, sanoo hän, „on peritty maaorjuudelta (212), eivätkä ne ole sen lakkauttamisen tulosta; ne ovat niitä yleisiä syitä, jotka pitävät suurinta osaa talonpojistamme proletariaattia lähellä olevalla tasolla”, ja Skaldin toistaa ylempänä esitettyjä lausuntoja reformista. On järjetöntä hyökkäillä perhejakoja vastaan: „Vaikka jaot aiheuttavatkin tilapäistä vahinkoa talonpoikien aineellisille eduille, niin sitä vastoin ne pelastavat heidän persoonallisen vapautensa ja talonpoikaisperheen siveellisen arvon, t.s. ne ihmisen korkeimmat hyvyydet, joita ilman eivät mitkään kansalaiselämän saavutukset ole mahdollisia” (217), ja Skaldin osoittaa aivan oikein jakoja vastaan tehdyn hyökkäyksen todelliset syyt: „monet tilanherrat liioittelevat ylenpalttisesti jaoista johtuvaa vahinkoa ja sälyttävät niiden, samoin kuin juoppoudenkin, syyksi kaikki seuraukset niistä tai näistä talonpoikien köyhyiden syistä, joiden tunnustaminen on tilanherroille niin vastenmielistä” (218). Niille, jotka sanovat, että nyt kirjoitetaan paljon talonpoikien köyhyydestä, kun taas ennen ei kirjoitettu, ja että talonpoikien asema on siis huonontunut,— Skaldin vastaa: „Jotta vertaamalla talonpoikien nykyistä asemaa heidän entiseen asemaansa voitaisiin päätellä tuloksista, joihin tilanherrojen

vallasta vapautuminen on johtanut, sitä varten olisi pitänyt jo maaorjuuden vallitessa leikata talonpoikien maaosuudet siten kuin ne nyt on leikattu, säilyttää talonpojille kaikki ne verorasitukset, jotka ovat ilmaantuneet jo vapauttamisen jälkeen, ja sitten katsoa, kuinka maaorjatalonpojat olisivat kestäneet sellaisessa asemassa” (219). Skaldinin katsomuksille mitä luonteenomaisin ja tärkein piirre on se, että hänen mielestään talonpoikien aseman huonontumisen *kaikki* syyt sisältyvät maaorjuuden jätteisiin, maaorjuuden, joka jätti perinnöksi työllämaksun, verot, maiden poisleikkaukset sekä talonpoikien persoonallisen oikeudettomuuden ja kiinnityksen asuinpaikkaansa. Sitä, että talonpoikien köyhtymisen syyt voisivat olla itse uusien yhteiskunnallis-taloudellisten suhteiden järjestelmässä, itsessään reforminjälkeisessä talousjärjestelmässä,— sitä Skaldin ei vain ole näkemättä, vaan hän ei pidä sellaista ajatusta edes lainkaan mahdollisenakaan, uskoen syvästi, että kun kaikki nämä maaorjuuden jätteet lakkautetaan kokonaan, niin silloin koittaa yleinen onni ja hyvinvointi kaikille. Hänen katsantokantansa on nimenomaan kielteinen: poistakaa talonpoikaiston vapaan kehityksen tiellä olevat esteet, poistakaa maaorjuudelta periytyneet paulat,— ja kaikki kääntyy parhain päin tässä maailmassa, joka on parhain kaikista. „Valtiovallan taholta”, sanoo Skaldin, „tässä (s.o. suhteessa talonpoikaistoon) voi olla vain yksi tie: on vähitellen ja hellittämättä *poistettava niitä syitä*, jotka ovat saattaneet talonpoikamme tähän hänen nykyiseen tylysydentilaansa ja köyhyyteensä eivätkä anna hänelle mahdollisuutta nousta ja päästä jaloilleen” (224, alleviivaus minun). Peräti luonteenomainen tässä suhteessa on Skaldinin vastaus niille, jotka puolustavat „yhteisöä” (s.o. talonpoikien kiinnittämistä kyläyhteisöihin ja maaosuuksiin) vetoamalla siihen, että muuten „syntyy maalaisproletariaattia”. „Tämä vastaväite”, sanoo Skaldin, „luhistuu itsestään, kun muistamme, miten äärettömät maalakeudet meillä on joutilaina, vailla työkäsiä. Ellei laki tule asettamaan meillä esteitä työvoiman luonnolliselle jakaantumiselle, niin Venäjällä voivat todellisia proletaareja olla vain henkilöt, jotka kerjäävät ammatikseen, tai parantumattomasti turmeltuneet ja juopot” (144)— se on XVIII vuosisadan taloustieteilijöiden ja „valistajain” tyyppillinen katsantokanta, jotka uskoivat siihen, että maaorjuu-

den ja sen kaikkien jätteiden lakkauttaminen luo maan päällä yleisen hyvinvoinnin valtakunnan.— Narodnikki varmaankin vilkaisisi Skaldiniin yliolkaisesti ja sanoisi, että hän on selvä porvari.— Niin, tietysti Skaldin on porvari, mutta hän on edistysmielisen porvarillisen ideologian edustaja, jonka ideologian tilalla narodnikilla on pikkuporvarillinen, useilta kohdiltaan taantumuksellinen ideologia. Mutta niitä talonpoikien käytännöllisiä ja reaalisia etuja, jotka ovat käyneet ja käyvät yhteen koko yhteiskunnallisen kehityksen vaatimusten kanssa, tämä „porvari” osasi puolustaa vieläkin paremmin kuin narodnikki! *

Lopettaaksemme Skaldinin katsomusten luonnehtimisen lisäämme, että hän on säätyjaon vastustaja, kaikille säädyille yhtenäisen oikeuslaitoksen puolustaja, hän kannattaa „teoriassa” säätyjaotonta kuntaa, hän on kansanvalistuksen, varsinkin yleisen kansanvalistuksen kiihkeä kannattaja, itsehallinnon ja zemstvo-virastojen kannattaja, laajan maanhankintaluoton, varsinkin pienten lainojen kannattaja, sillä talonpojilla on suuri halu maanostoon. Siinäkin tulee näkyviin „manchesterilainen”: Skaldin sanoo, että esimerkiksi zemstvojen ja kaupunkien pankit ovat „pankkien patriarkaalinen eli alkuperäinen muoto”, jonka täytyy luovuttaa paikkansa yksityispankeille, joilla on puolellaan „kaikki etuisuudet” (80). Arvon antaminen maalle „voidaan saada aikaan vilkastuttamalla teollisuus- ja kauppa-toimintaa maakunnissamme” (71) j.n.e.

Tehkäämme yhteenveto. Katsomustensa luonteen mukaan Skaldinia voidaan nimittää valistajaporvariksi. Hänen katsantokantansa muistuttavat erittäin suuresti XVIII vuosisadan taloustieteilijöiden katsantokantoja (luonnollisesti vastaavalla tavalla Venäjän olojen prisman läpi heijastuneina), ja hän tulkitsee riittävän selvästi 60-luvun „perinnön” yleistä „valistavaa” luonnetta. Skaldin, samoin kuin länsieurooppalaisetkin valistajat, samoin kuin suurin osa 60-luvun kirjallisuuden edustajista, hehkuu kiihkeää vihaa

* Ja päinvastoin: kaikki ne edistysmieliset käytännölliset toimenpiteet, joita me tapaamme narodnikeilla, ovat sisältönsä kannalta *täysin porvarillisia*, s.o. koituvat hyödyksi nimenomaan kapitalistiselle eikä millekään muulle kehitykselle. Vain pikkuporvarit ovatkin voineet sepittää sellaisen teorian, että muka talonpoikien maanomistuksen laajentaminen, verojen supistaminen, siirtoasuttamiset, luotonanto, tekniikan kohoaminen, myynnin säännöllistäminen y.m.s. toimenpiteet palvelevat jotain „kansantuotantoa”.

maorjuutta ja *kaikkia sen* aikaansaannoksia vastaan taloudellisella, yhteiskunnallisella ja juridisella alalla. Se on „valistajan” ensimmäinen luonteenomainen piirre. Toinen luonteenomainen piirre, joka on yhteinen kaikille venäläisille valistajille, on valistuksen, itsehallinnon, vapauden, eurooppalaisten elämänmuotojen ja yleensä Venäjän kaikinpuolisen eurooppalaistamisen kiihkeä puolustaminen. Ja vihdoin „valistajan” kolmas luonteenomainen piirre on kansanjoukkojen, pääasiassa talonpoikien (joita ei oltu vielä täydellisesti vapautettu tai joita vasta vapautettiin valistajain aikakaudella) etujen puolustaminen, vilpitön usko siihen, että maorjuuden ja sen jätteiden lakkauttaminen tuo tullessaan yleisen hyvinvoinnin, sekä vilpitön halu edistää sitä. Nämä kolme piirrettä muodostavatkin olemukseltaan sen, mitä meillä nimitetään „60-luvun perinnöksi”, ja on tärkeää korostaa, että *tässä perinnössä ei ole mitään narodnikkilaista*. Venäjällä on paljonkin sellaisia kirjailijoita, joiden katsantokannat soveltuvat yhteen mainittujen piirteiden kanssa ja joilla ei ole milloinkaan ollut mitään tekemistä narodnikkilaisuuden kanssa. Kun kirjailijan maailmankatsomus sisältää nämä piirteet, niin aina ja kaikki katsovat hänen „säilyttäneen 60-luvun perinteet” riippumatta lainkaan siitä, miten hän suhtautuu narodnikkilaisuuteen. Kenenkään päähän ei tietysti pälkähdä sanoa, että esimerkiksi hra M. Stasjulevitsh, jota äskettäin juhlettiin, „on luopunut perinnöstä”, — sillä perusteella, että hän oli narodnikkilaisuuden vastustaja tai suhtautui välinpitämättömästi narodnikkilaisuuden herättämiin kysymyksiin. Me otimme esimerkiksi Skaldinin * juuri sen tähden, että samalla kun hän on „perinnön” epäilemätön edustaja, hän on myöskin niiden vanhanaikaisten laitosten ehdoton

* Meitä vastaan saatetaan väittää, että vihamielisyydessään yhteisöä kohtaan ja sävynsä vuoksi Skaldin ei ole tyypillinen 60-luvun edustaja. Mutta tässä ei ole lainkaan kysymys pelkämästä yhteisöstä. Kysymys on kaikille valistajille yhteisistä katsomuksista, jotka Skaldinkin hyväksyy. Mitä tulee hänen sävyynsä, niin rauhallisen harkitsevaisuutensa, maltillisuutensa, asteettaisuutensa y.m.s. puolesta hän ei todellakaan taida olla tyypillinen. Eihän Engels turhaan nimittänyt Skaldinia *übera.konservatiiviksi* (maltillisiksi vanhoilliseksi ¹⁰⁵. *Toim.*). Mutta jos olisi otettu esimerkiksi sävyttään tyypillisempi perinnön edustaja, niin ensiksikin, se olisi ollut erinäisistä syistä epämurkavaa, ja toiseksi, se saattaisi aiheuttaa väärinkäsitystä tehtäessä vertailuja nykyiseen narodnikkilaisuuteen ¹⁰⁶. Ottaamme tehtävän luonteen kannalta sävy (vastoin sananlaskua) *ei tee musiikkia*, ja Skaldinin epätyypillinen sävy tuo sitä selvemmin näkyviin hänen „musiikkinsa”, s.o. hänen katsomustensa sisällön. Ja tämä sisältö meitä juuri kiinnostaa. Me aiommekin tehdä rinnastuksia perinnön edustajien ja nykyajan narodnikkien välillä vain katsomusten sisällön (eikä lainkaan kirjailijan sävyn) kannalta.

vihollinen, jotka narodnikkilaisuus on ottanut suojelukseensa.

Edellä me sanoimme, että Skaldin on porvari. Tämän luonnekuvan vahvistukseksi on edellä esitetty riittävästi todistuksia, mutta pitää huomauttaa, että meillä tämä sana ymmärretään hyvin usein kerrassaan väärin, suppeasti, epähistoriallisesti, sitoen siihen (*ottamatta huomioon historiallisten aikakausten erilaisuutta*) vähemmistön etujen omanvoitonpyynteisen puolustamisen. Ei pidä unohtaa sitä, että niihin aikoihin, jolloin XVIII vuosisadan valistajat kirjoittelivat (joita yleisesti tunnustettu mielipide pitää porvariston johtajina), jolloin meidän 40—60-lukujen valistajamme kirjoittelivat, *kaikki* yhteiskunnalliset kysymykset olivat loppukädessä taistelua maaorjuutta ja sen jätteitä vastaan. Uudet yhteiskunnallis-taloudelliset suhteet ja niiden ristiriidat olivat silloin vielä sikiöasteella. Sen tähden ei porvariston ideologeissa silloin ilmennyt mitään omanvoiton tavoittelua; päinvastoin, sekä Lännessä että Venäjällä he uskoivat aivan vilpittömästi yleiseen onneen ja toivoivat sitä vilpittömästi, he aivan vilpittömästi eivät nähneet (osittain eivät vielä voineet nähdä) ristiriitoja siinä järjestelmässä, joka kasvoi esiin maaorjuusjärjestelmästä. Skaldin ei suotta siteeraa kirjansa eräässä kohdassa Adam Smithiä: me olemme nähneet, että niin hänen katsomuksensa kuin perustelujensa luonnekin toistavat monessa suhteessa tämän edistysmielisen porvariston suuren ideologin teesejä.

Ja jos me nyt vertaamme Skaldinin käytännöllisiä toivomuksia toisaalta nykyisten narodnikkien katsomuksiin ja toisaalta siihen, miten „venäläiset oppilaat” niihin suhtautuvat, niin me huomaamme, että „oppilaat” tulevat aina kannattamaan Skaldinin toivomuksia, sillä nämä toivomukset edustavat edistyksellisten yhteiskunta-alueklien etuja, koko yhteiskuntakehityksen jokapäiväisiä etuja sen kulkiessa kyseessäolevaa, s.o. kapitalistista tietä. Se taas, mitä narodnikit ovat muuttaneet näissä Skaldinin käytännöllisissä toivomuksissa tai siinä, miten hän asettaa kysymykset,— on *miinusta* ja „oppilas” hylkää sen. Oppilaat eivät „käy kiivaasti” „perinnön” kimppuun (se on turhaa keksintöä), vaan niiden romanttisten ja pikkuporvarillisten lisien kimppuun, joilla narodnikit täydentelevät perintöä. Nyt siirrymmekin käsittelemään näitä lisää.

II

NARODNIKKILAISUUDEN TUOMA LISA
„PERINTÖÖN”

Siirtykäämme Skaldinista Engelhardtiin. Hänen kirjeensä „Maaseudulta” ovat niin ikään publisistisia maaseutukatsauksia, joten hänen kirjansa sisältö ja vieläpä muotokin muistuttaa hyvin paljon Skaldinin kirjaa. Engelhardt on paljon lahjakkaampi kuin Skaldin, hänen kirjeensä maaseudulta on kirjoitettu verrattomasti elävämmiin ja kuvaannollisemmin. Hänellä ei ole sellaisia pitkiä mielelmiä kuin „Sydänmaalla ja pääkaupungissa” teoksen arvoisalla teki-jällä, mutta sen sijaan hänellä on paljon enemmän sattuvia luonnekuvia ja muita kuvauksia. Ei siis ole ihme, että Engelhardtin kirja on saanut osakseen niin varman suosion lukevan yleisön keskuudessa ja että siitä otettiin äskettäin vielä uusintapainos, kun taas Skaldinin kirja on miltei kokonaan unohdettu, vaikka Engelhardtin kirjeitä alettiin julkaista „Otetshestvennyje Zapiskissa” vain kahden vuoden kuluttua Skaldinin kirjan ilmestymisen jälkeen. Sen vuoksi meillä ei ole mitään syytä tutustuttaa lukijaa Engelhardtin kirjan sisältöön, vaan me rajoitumme ainoastaan luonnehtimaan lyhyesti hänen katsomustensa kahta puolta: ensiksi, niitä katsomuksia, jotka ovat ominaisia „perinnölle” yleensä ja varsinkin niitä, jotka ovat yhteisiä Engelhardtille ja Skaldinille; toiseksi, erikoisesti narodnikkilaisia katsomuksia. Engelhardt on *jo narodnikki*, mutta hänen näkökannoissaan on vielä niin paljon kaikille valistajille yhteisiä piirteitä, niin paljon sitä, minkä nykyinen narodnikkilaisuus on heittänyt pois tai muuttanut, että vaikea on päätellä, mihin hänet olisi katsottava kuuluvan: yleensä „perinnön” edustajiinko ilman narodnikkilaista väritystä vai narodnikkeihin.

Ensinmainittuihin Engelhardtia lähentää ennen kaikkea hänen näkökantojensa mainio selvyys, todellisuuden selkeä ja suora luonnehtiminen, kaikkien kielteisten ominaisuuksien, yleensä kaikkien „perustojen” ja varsinkin talonpoikaiston kielteisten ominaisuuksien säälimätön paljastaminen,—niiden samojen „perustojen”, joiden valheellinen ihannoiminen ja värittäminen kuuluu elimellisenä osana narodnikkilaisuuteen. Engelhardtin narodnikkilaisuus, joka esiintyy varsin heikosti ja arasti, on sen vuoksi suorana-

sesti ja huutavalla tavalla ristiriidassa sen kuvan kanssa maaseudun *tosiooloista*, jonka hän on niin mestarillisesti piirtänyt, ja jos joku taloustieteilijä tai publisisti ottaisi maa-seutua koskevien käsitystensä perustaksi ne *tiedot ja havainnot*, jotka Engelhardt esittää *, niin sellaisen aineiston perusteella olisi mahdotonta tulla narodnikkilaisiin johtopäätöksiin. Talonpojan ja sen yhteisön ihannoiminen on eräs narodnikkilaisuuden välttämätön elimellinen osa, ja kaiken lajin narodnikit alkaen hra V. V:sta aina hra Mihailovskiin saakka ovat kantaneet runsaasti uhreja tälle „yhteisön” ihannoimis- ja värittämispyrkimykselle. Engelhardtilla ei ole jälkeäkään tällaisesta värittämisestä. Vastakohtana levinneille fraaseille meidän talonpoikamme yhteisömielisyydestä, vastakohtana tämän „yhteisömielisyyden” laajasti levinneelle vastakkain asettamiselle kaupunkien individualismin, kapitalistisen talouden kilpailun j.n.e. kanssa, Engelhardt tuo kaikella säälimättömyydellä esiin pienviljelijän hämmästyttävän *individualismin*. Hän osoittaa seikkaperäisesti, että meidän „talonpoikamme ovat omaisuus oikeutta koskevissa kysymyksissä mitä äärimmäisimpiä omistusoikeuden kannattajia” (s. 62, siteerattu vuoden 1885 painoksen mukaan), että he eivät voi sietää „joukolla työskentelyä”, vihaten sitä ahtaan yksilöllisistä ja itsekkäistä syistä: joukolla työskenneltäessä jokainen „pelkää tekevänsä liikaa työtä” (s. 206). Tämä liian työnteon pelko menee äärimmäiseen koomillisuuteen saakka (oikeastaan jopa tragikoomillisuuteen saakka), kun tekijä kertoo, kuinka samassa talossa asuvat ja yhteisellä taloudella sekä sukulaissuhteilla toisiinsa sidotut naiset pesevät kukin erikseen oman osansa päivällispöydästä tai lypsävät vuorotellen lehmiä kooten maitoa *omalle* lapselleen (peläten maidon pimittämistä) ja keittävät kukin erikseen puuroa omalle lapselleen (s. 323). Engelhardt selittää niin yksityiskohtaisesti nämä piirteet, varmistaa niitä sellaisella määrällä esimerkkejä, ettei voi olla puhuttakaan näiden tosiasia-

* Sivumennen sanoen: se olisi sekä erikoisen mielenkiintoista ja opettavaista että myöskin täysin laillinen teko taloustieteen tutkijalta. Jos tiedemiehet luottavat kyselykaavakkeiden aineistoon,— niihin vastauksiin ja lausuntoihin, joita ovat antaneet monet isännät, jotka useinkin ovat puolueellisia, huonosti selvillä asioista, joilla ei ole eheitä katsomuksia ja jotka eivät ole harkinneet näkökantojaan,— niin miksi sitten ei voitaisi luottaa niihin havaintoihin, joita kokonaista 11 vuotta on kerännyt mies, joka on ihmeteltävän havaintokykyinen ja ehdottoman vilpitön, mies, joka on tutkinut mainlosti sen, mistä hän puhuu.

satunnaisuudesta. Jompi kumpi: joko Engelhardt on kerrassaan kelvoton ja luottamusta ansaitsematon havainnoitsija taikka kertomukset talonpoikamme yhteisömielisyydestä ja yhteisöominaisuuksista ovat pelkkää keksintöä, joka siirtää sellaisia piirteitä, jotka on abstrahoitu *maanhallinnan* muodosta *talouteen* (ja sitä paitsi tästä maanhallinnan muodosta on abstrahoitu vielä kaikki sen viskaali- ja hallintopuolet). Engelhardt osoittaa, että talonpojan kehityspyrkimyksenä hänen taloustoiminnassaan on kulakki: „jokaisessa talonpojassa on vissi annos kulakkia” (s. 491), „talonpoikain keskuudessa vallitsee kulakki-ihanteita”... „Olen monta kertaa sanonut, että talonpojissa on äärimmäisen pitkälle kehittynyttä individualismia, egoismia, riistopyrkimystä”... „Jokainen on ylpeä saadessaan olla hauki ja pyrkii nielaisemaan ruutanan”. Engelhardt on kuvannut vallan mainiosti sen, ettei talonpoikaiston pyrkimyksenä ole laisinkaan „yhteisöllinen” järjestelmä, ei lainkaan „kansantuotanto”, vaan aivan tavallinen, kaikille kapitalistisille yhteiskunnille ominainen pikkuporvarillinen järjestelmä. Engelhardt on kuvannut ja todistanut eittämättömästi varakkaan talonpojan pyrkimykset antautua kauppatoimiin (363), jaella työtä vastaan viljaa, ostaa köyhän talonpojan työtä (sivut 457, 492 y.m.), s.o., talousopillista kieltä käyttäen, kuvannut yrittäjätalonpoikien muuttumisen maalaisporvaristoksi. „Elleivät talonpojat siirry harjoittamaan arttelitaloutta”, sanoo Engelhardt, „vaan kukin talous rupeaa isännöimään erikseen, niin siinäkin tapauksessa, vaikka olisi runsaasti maata, tulee maanviljelijätalonpoikien keskuudessa olemaan sekä maattomia että batrakkeja. Sanon enemmänkin: arvelen, että ero talonpoikien varallisuudessa tulee olemaan vielä tuntuvampi kuin nykyään. Siitä huolimatta, vaikka maa omistetaankin yhteisönä, tulee „rikkaiden” rinnalla olemaan paljon tosiasiallisesti maattomiksi joutuneita batrakkeja. Mitä iloa minulle tai minun lapsilleni on maanomistusoikeudesta, kun minulla ei ole enempää pääomaa kuin työkalujakaan sen muokkaamiseen? Se on sama kuin sokealle annettaisiin multaa — syö sitä!” (s. 370). „Arttelitalous” töröttää tässä yksinäisenä, jotenkin surumielisen ironisena, aivan kuin hyväntahtoinen, viaton toivomus, joka ei johdu talonpoikia koskevista tiedoista, vaan jonka nämä tiedot vieläpä suoranaisesti kumoavat ja sulkevat pois.

Toinen piirre, mikä lähentää Engelhardtia niihin perinnön edustajiin, joissa ei ole mitään narodnikkilaisuuden väri- vivahteita, on hänen uskonsa siihen, että tärkeimpänä ja perussyynä talonpoikaiston kurjaan asemaan ovat maa- orjuuden jätteet ja sille ominainen säännöstely. Poistakaa nämä jätteet ja säännöstely, niin asia on kunnossa. Engelhardtin ehdottoman kielteinen suhde säännöstelyyn, se, miten myrkyllisesti hän ivaa kaikkia yrityksiä ylhäältä käsin tapahtuvan säännöstelyn avulla harjoittaa hyväntekeväisyyttä talonpoikaa kohtaan, on mitä räikeimmässä ristiriidassa narodnikkilaisten toiveiden kanssa „johtavien luokkien järkevyydestä ja omastatunnosta, tiedoista ja patrioottisuudesta” (hra Juzhakovin sanat „*Russkoje Bogatstvossa*”, 1896, № 12, s. 106), narodnikkilaisten haavesuunnittelun kanssa „tuotannon organisatiosta” j.n.e. Muistutamme siitä, kuinka sarkastisesti Engelhardt hyökkäsi sitä sääntöä vastaan, että myllyllä ei saa myydä viinaa, sääntöä, jolla tarkoitettiin talonpojan „hyvää”; miten suurella suuttumuksella hän puhuu muutamien zemstvojen vuonna 1880 tekemästä pakollisesta päätöksestä, että ruista ei saa kylvää ennen elokuun 15 päivää, tuosta kabinetti-„oppineiden” karkeasta puuttumisesta „miljoonien maanviljelijäisäntien” talouteen (424), millä tarkoitetaan samoin huolenpitoa talonpojan hyvästä. Mainitessaan sellaisista säännöistä ja määräyksistä, joilla kielletään tupakoimasta havumetsässä, ampumasta haukia keväisin, kaatamasta nuoria koivuja „toukokuun juhlaaksi”, hävittämästä linnunpesiä y.m.s., Engelhardt huomauttaa sarkastisesti:„huolenpito talonpojasta on aina ollut ja on intelligentti-ihmisten suurimpana murheena. Kuka elää itseään varten? Kaikki elävät talonpoikaa varten!.. Talonpoika on tyhmä eikä pysty itse hoitamaan asioitaan. Ellei kukaan pidä hänestä huolta, niin hän polttaa kaikki metsät, tappaa kaikki linnut, pyytää kaiken kalan, pilaa maan ja kuolee itsekin” (398). Sano-kaa, lukija, voisiko tämä kirjailija olla myötämielinen edes niitä narodnikeille niin rakkaita lakeja kohtaan, jotka kiel- tävät luovuttamasta pois maaosuuksia? Voisiko hän sanoa jotain sellaista kuin on yllämainittu, eräälle „*Russkoje Bogatstvon*” tukipylyväälle kuuluva lause? Voisiko hän olla yhtä mieltä saman aikakauslehden erään toisen tukipyly- vään hra N. Karyshevin katsantokannan kanssa, herran, joka moittii meidän lääninzemstvojamme (90-luvulla!) siitä, että

ne „eivät löydä sijaa” „järjestelmällisille, suurille, vakaville kulungeille maanviljelystyön järjestämiseksi”? *

Mainitsemme vielä yhden piirteen, joka lähentää Engelhardtia Skaldiniin: se on Engelhardtin tiedoton suhtautuminen moniin puhtaasti porvarillisiin toiveisiin ja toimenpiteisiin. Eipä silti, että Engelhardt yrittäisi värittää pikkuporvareita, sepitellä joitain verukkeita (à la ** hra V. V.) sitä vastaan, että joihinkin yrittäjiin sovellettaisiin tätä määritelmää, — ei laisinkaan. Engelhardt, joka on käytännönmies ja isäntä, on yksinkertaisesti mieltynyt kaikenlaisiin taloutta edistäviin ja parantaviin toimenpiteisiin huomaamatta lainkaan sitä, että näiden parannusten yhteiskunnallinen muoto on paras keino kumota hänen omia teorioitaan kapitalismin mahdottomuudesta meillä. Muistutamme esimerkiksi, kuinka hän on mieltynyt niihin saavutuksiin, joihin hän on päässyt omassa taloudessaan käyttämällä *urakka-**maksu-*järjestelmää työläisille (pellavanloukuttamisesta, puimisesta y.m.s.). Engelhardt aivan kuin ei aavistaisikaan, että aikamaksun vaihtaminen kappalemaksuun on eräs kehittyvän kapitalistisen talouden kaikkein laajimmalle levinneitä menetelmiä ja että tällä toimenpiteellä tämä talous saa aikaan työn voimaperäistämisen tehostumisen ja lisäarvon suhdeluvun suurenemisen. Toinen esimerkki. Engelhardt tekee pilaa „Zemledeltsheskaja Gazetan”¹⁰⁷ ohjelmasta: „maiden kaikkine toineen antamisen lopettaminen, batrakkityölle perustuvan talouden järjestäminen, paranneltujen koneiden, työkalujen ja jalostettujen karjatorujen sekä monivuoroviljelyksen käyttöönottoaminen, niittyjen ja laidunmaiden parantaminen y.m., y.m.”. — „Mutta nämähän kaikki ovat vain yleisiä fraaseja!”, huudahtaa Engelhardt (128). Ja kuitenkin Engelhardt on käytännöllisessä taloustoiminnassaan toteuttanut juuri tätä ohjelmaa saavuttaen teknillistä edistystä taloudessaan juuri järjestämällä sen batrakkityövoiman perustalle. Ja vielä: me näimme, miten avomielisesti ja sattuvasti Engelhardt paljasti yrittäjätalonpojan todelliset tendenssit; mutta se ei estänyt vähääkään häntä väittämästä, että „ei tarvita tehtaita, vaan *pieniä* (alleviivaus Engelhardtin) maalais-viinapolttimoita, -meijereitä” y.m. (s. 336), s.o. „tarvitaan” maa-

* „Russkoje Bogatstvo”, 1896, № 5, toukokuu. Hra Karyshevin kirjoitus lääninzemstvojen menoista taloudellisiin tarkoituksiin. Sivu 20.

** — niinkuin. *Toim.*

laisporvariston siirtymistä maataloustuotannon teknillisille aloille,— siirtymistä, joka on kaikkialla ja aina ollut eräs maanviljelyskapitalismin tärkeimpiä enteitä. Tässä on vaikuttanut se, että Engelhardt ei ollut teoreetikko, vaan käytännön mies ja isäntä. Eri asia on pohtia edistyksen mahdollisuutta ilman kapitalismia ja eri asia isännöidä itse. Otettuaan päämääräksi järjestää taloutensa järkiperäisesti Engelhardtin *täytyi* vallitsevien olojen takia pyrkiä siihen puhtaasti kapitalistisin keinoin ja jättää syrjään kaikki teoreettiset ja abstraktiset epäilynsä „betrakillaisuuden” suhteen. Skaldin ajatteli teoriassa aivan kuin tyypillinen manchesterilainen huomaamatta laisinkaan tätä ajatustensa luonnetta ja sitä, että ne vastaavat Venäjän kapitalistisen kehityksen tarpeita. Engelhardtin täytyi toimia käytännössä tyypillisen manchesterilaisen tapaan, vaikka hän teoreettisesti protestoikin kapitalismia vastaan ja vaikka hänellä olikin halu uskoa isänmaan erikoisiin kehitysteihin.

Ja Engelhardt uskoi siihen, ja se juuri pakoittaakin meidät nimittämään häntä narodnikiksi. Engelhardt näkee jo selvästi Venäjän taloudellisen kehityksen *todellisen* tendenssin ja alkaa *sanoutua irti* tämän kehityksen ristiriidoista. Hän pinnistelee saadakseen todistetuksi, että maanviljelyskapitalismi on Venäjällä mahdotonta, todistetuksi, että „meillä ei ole knechtejä” (s. 556),— vaikka hän itse mitä yksityiskohtaisimmin kumosi jaarittelut siitä, että työläisemme käyvät kalliiksi, vaikka hän itse kertoi, miten mitättömästä palkasta hänellä tekee työtä karjanhoitaja Pjotr perheineen, jolle jää toimeentulon lisäksi 6 ruplaa vuodessa „suolan, kasvisöljyn ja vaatteiden ostoon” (s. 10). „Silti häntä kadehditaan, ja jos minä panisin hänet pois, niin heti löytyisi 50 halukasta tulemaan hänen tilalleen” (s. 11). Mainitessaan taloutensa menestyksestä, siitä, kuinka taitavasti työläiset käyttävät auraa, Engelhardt huudahtaa voitonriemuisasti: „ja ketä nämä kyntäjät ovat? Sivistymättömiä, epätunnollisia venäläisiä talonpoikia” (s. 225).

Kumottuaan omalla mieskohtaisella isännöimisellään ja talonpoikain individualismin paljastamisella kaikki harhakuvitelmat „yhteisömielisyydestä”, Engelhardt ei kuitenkaan ainoastaan „uskonut” siihen, että talonpoikain siirtyminen arttelitalouteen on mahdollista, vaan lausui „vakaumuksen”, että niin tulee tapahtumaankin, että juuri me, venäläiset, suoritamme tuon suuren teon ja otamme käytäntöön uudet

isännöimismenetelmät. „Siinä juuri onkin meidän taloutemme omaperäisyys ja originellisuus” (s. 349). Realisti-Engelhardt muuttuu romantikko-Engelhardtiksi, joka korvaa „omaperäisyyden” täydellisen puuttumisen oman taloutensa hoidossa ja hänen tekemissään havainnoissa talonpoikain taloudenhoidosta „uskolla” tulevaan „omaperäisyyteen”! Tämä usko on jo aivan lähellä niitä ultranarodnikkilaisia piirteitä, joita Engelhardtilla, vaikkakin aivan yksinäisinä, on olemassa, se on aivan lähellä sitä ahdasmielistä natsionalismia, joka hipoo chauvinismia („Pieksämme Euroopankin”, „Euroopassakin talonpoika tulee kannattamaan meitä” (s. 387)—todisteli Engelhardt eräälle tilanherralle sota-asioita), ja jopa työllämaksun ihannoimistakin! Niin, samainen Engelhardt, joka on kirjassaan omistanut niin paljon mainioita sivuja talonpojan poljetun ja alennetun aseman kuvaamiselle, talonpojan, joka on ottanut velaksi rahaa tai viljaa työtä vastaan ja jonka on pakko tehdä työtä melkein ilmaiseksi mitä kurjimmissa persoonallisen riippuvaisuuden oloissa * — tämä samainen Engelhardt puhui jo niin pitkälle, että „hyvä olisi, jos tohtorilla (kysymys oli lääkärin hyödyllisyydestä ja tarpeellisuudesta maaseudulla. V. I.) olisi oma taloutensa, jotta talonpoika voisi tehdä päivätyötä korvaukseksi lääkitsemisestä” (s. 41). Tämä ei kaippaa selityksiä.

— Yleensä ja kokonaisuudessaan, kun verrataan toisiinsa ylempänä kuvattuja Engelhardtin maailmankatsomuksen myönteisiä piirteitä (s.o. yhteisiä hänelle ja niille „perinnön” edustajille, joilla ei ole mitään narodnikkilaisuuden väri vivahteita) ja kielteisiä (s.o. narodnikkilaisia) piirteitä, niin meidän on myönnettävä, että „Maaseudulta” teoksen kirjoittajalla edelliset ovat ehdottomasti vallitsevina, kun taas jälkimmäiset ovat sivullinen, satunnainen lisä, joka on tuotu ulkoa ja joka ei käy yhteen kirjan perussävyn kanssa.

III

ONKO „PERINTÖ” HYÖTYNYT YHTEYDESTÄ NARODNIKKILAISUUTEEN?

— Entä mitä te oikein ymmärrätte narodnikkilaisuudella? — saattaa lukija ehkä kysyä.— Siitä, minkälainen

* Muistakaapa tapausta, kuinka staarosta (s.o. tilanherran isännöitsijä) kutsuu talonpoikaa työhön, kun tällä on oma vilja varisemassa, ja hänet pakottaa lähtemään vain maininta „housujen laskemisesta” volostissa.

sisältö on „perintö” käsitteellä, on ylempänä annettu määritelmä, mutta „narodnikkilaisuus”-käsitteestä ei ole annettu minkäänlaista määritelmää.

— Narodnikkilaisuudella me ymmärrämme katsomusten järjestelmää, joka sisältää seuraavat kolme piirrettä: 1) *Kapitalismi Venäjällä katsotaan lamaanukseksi, taantumukseksi.* Siitä johtuu pyrkimys ja halu „pidättää”, „pysähdyttää”, „lopettaa” kapitalismin suorittama vuosisataisten perustojen „murto” y.m.s. taantumukselliset ruikutukset. 2) *Yleensä Venäjän taloudellisen järjestelmän omaperäisyyden ja muun muassa talonpojan omaperäisyyden tunnustaminen yhteisöineen, arteleineen y.m.s.* Venäjän taloudellisiin suhteisiin ei pidetä tarpeellisena soveltaa nykyaikaisen tieteen määrittelemiä käsitteitä erilaisista yhteiskunnallisista luokista ja niiden välisistä selkkauksista. Yhteisötalonpoikaistoa pidetään jonain korkeampana ja parempana kuin kapitalismi; ilmaantuu „perustojen” ihannoiminen. Kielletään ja hämätään talonpoikaiston keskuudessa ne samat ristiriidat, jotka ovat ominaisia mille hyvänsä tavarataloudelle ja kapitalistiselle taloudelle, kielletään näiden ristiriitojen yhteys niiden kehittyneempään muotoonsa kapitalistisessa teollisuudessa ja kapitalistisessa maanviljelyksessä. 3) *„Intelligenssin” ja maan juridis-poliittisten laitosten sekä määrättyjen yhteiskunnallisten luokkien aineellisten etujen välisen yhteyden sivuuttaminen huomiotta.* Tämän yhteyden kieltäminen, näiden yhteiskunnallisten tekijäin materialistisen selityksen puuttuminen pakottaa pitämään niitä voimana, joka voi „kiskoa historiaa toista linjaa” (hra V. V.), „kääntää tieltä” (hra N. —on, hra Juzhakov y.m.) j.n.e.

Sitä me ymmärrämme „narodnikkilaisuudella”. Lukija siis näkee, että me käytämme tätä termiä sanan laajassa merkityksessä, kuten sitä käyttävät yleensä kaikki „venäläiset oppilaat”, jotka esiintyvät kokonaista näkökantojen järjestelmää vastaan eivätkä sen eri edustajia vastaan. Näiden eri edustajain välillä on tietysti eroavaisuuksia, joskus suuriakin. Näitä eroavaisuuksia ei kukaan jätä huomioonottamatta. Mutta mainitut maailmankäsityksen piirteet ovat yhteisiä narodnikkilaisuuden kaikille mitä erilaisimmille edustajille, alkaen... sanokaamme vaikkapa hra Juzovista aina hra Mihailovskiin saakka. Herrat Juzovit, Sazonovit, V. V:t y.m.s. liittyvät mainittuihin näkökanto-

jensa kielteisiin piirteisiin vielä muita kielteisiä piirteitä, joita ei ole esimerkiksi hra Mihailovskilla eikä nykyisen „Russkoje Bogatstvon” muilla työntekijöillä. Olisi tietysti väärin kieltää ne eroavaisuudet, mitkä ovat narodnikeilla sanan ahtaassa merkityksessä ja narodnikeilla yleensä, mutta vieläkin suurempi virhe olisi jättää huomioon ottamatta sitä, että kaikkien ja kaikenlaisten narodnikkien *perusluontoiset* yhteiskunnallis-taloudelliset katsomukset käyvät yhteen yllämainituissa peruskohdissa. Mutta kun „venäläiset oppilaat” hylkäävät juuri nämä peruskatsomukset eikä ainoastaan „surullisia poikkeamisia” huonompaan suuntaan, niin heillä on nähtävästi täysi oikeus käyttää „narodnikkilaisuus”-käsitettä sanan laajassa merkityksessä. Eikä ole ainoastaan oikeus, vaan he eivät voikaan muuten menetellä.

Kääntyessämme ylläesitettyjen narodnikkilaisuuden peruskatsomusten puoleen meidän on ennen kaikkea todettava, että „perinnöllä” *ei ole kerrassaan mitään tekemistä näiden katsomusten kanssa*. On olemassa koko joukko epäilemättömiä „perinnön” edustajia ja varjeli joita, joilla ei ole mitään tekemistä narodnikkilaisuuden kanssa, jotka eivät edes aseta kysymystä kapitalismista, eivät lainkaan usko Venäjän, talonpoikaisyhteisön y.m.s. omaperäisyyteen, eivät näe intelligenssissä ja juridis-poliittisissa laitoksissa mitään sellaista tekijää, joka voisi „kääntää tieltä”. Ylempänä mainitsimme esimerkkinä „Vestnik Jevropyn”¹⁰⁸ kustantajan ja toimittajan, jota voidaan syyttää mistä muusta hyvänsä, mutta ei perinnön perinteiden rikkomisesta. Sitä vastoin, on henkilöitä, joiden katsomukset soveltuvat yhteen mainittujen narodnikkilaisuuden perusperiaatteiden kanssa ja jotka samalla suoraan ja avoimesti „sanoutuvat irti perinnöstä”, — mainitkaamme vaikkapa samainen hra J. Abramov, jonka hra Mihailovskikin mainitsee, tai hra Juzov. Sitä narodnikkilaisuutta, jota vastaan „venäläiset oppilaat” sotivat, ei ollut olemassakaan siihen aikaan, kun (lakikieltä käyttäen) perintö „avattiin”, s.o. 60-luvulla. Narodnikkilaisuuden vesoja, ituja ei tietenkään ollut ainoastaan 60-luvulla, vaan myöskin 40-luvulla ja aikaisemmin*, — mutta narodnikkilaisuuden historia ei tällä kertaa lainkaan kiinnosta meitä. Toistamme vielä kerran, että meille

* Vertaa nyt Tugan-Baranovskin kirjaa: „Venäläinen tehdas” (Pietari, 1898).

on tärkeää vain todeta, ettei 60-luvun „perinnöllä” siinä mielessä kuin me sen ylempänä kuvasimme, ole mitään yhteistä narodnikkilaisuuden kanssa, s.o. katsomusten olemuksen kannalta niillä ei ole yhteistä, ne asettavat eri kysymyksiä. On olemassa sellaisia „perinnön” varjelijoita, jotka eivät ole narodnikkeja, ja on olemassa „perinnöstä luopuneita” narodnikkeja. Luonnollisesti on sellaisiakin narodnikkeja, jotka varjelevat „perintöä” tai haluavat olla sen varjelijoita. Siksi me puhummekin perinnön yhteydestä narodnikkilaisuuteen. Tarkastelkaamme, mitä tämä yhteys on antanut.

Ensiksikin, narodnikkilaisuus on ottanut pitkän *askeleen eteenpäin* perintöön verraten *asettamalla* yhteiskunnallisen ajattelun ratkaistavaksi kysymyksiä, joita perinnön varjelijat osittain eivät vielä voineet (heidän aikanaan) asettaa, osittain taas eivät asettaneet eivätkä aseta heille ominaisen näköpiirin ahtauden vuoksi. Näiden kysymysten *asettaminen* on narodnikkilaisuuden suuri *historiallinen* ansio, ja on aivan luonnollista ja ymmärrettävää, että antaessaan näille kysymyksille (edes jonkinlaisen) ratkaisun narodnikkilaisuus sai *siten* etusijan Venäjän yhteiskunnallisen ajattelun edistysmielisten virtausten joukossa.

Mutta osoittautui, että narodnikkilaisuus ratkaisi nämä kysymykset aivan kelvottomalla tavalla, sellaisten takapajuisten teoriain perustalla, jotka Länsi-Eurooppa on jo kauan sitten heittänyt yli laidan, kapitalismin romanttisen ja pikkuporvarillisen arvostelun perustalla, Venäjän historian ja tosiolojen suurimpien tosiasiajn sivuuttamisen perustalla. Niin kauan kuin kapitalismin kehitys Venäjällä ja sille ominaisten ristiriitojen kehitys oli vielä hyvin heikkoa, tämä kapitalismin primitiivinen arvostelu saattoi vielä kestää. Mutta narodnikkilaisuus ei missään tapauksessa tyydytä kapitalismin nykyistä kehitystä Venäjällä, Venäjän taloudellisen historian ja tosiolojen nykyistä tilaa koskevia tietoja eikä yhteiskuntateorian nykyisiä vaatimuksia. Narodnikkilaisuus, joka oli aikoinaan edistyksellinen ilmiö kapitalismia koskevan kysymyksen ensimmäisenä asettajana, on nyt *taantumuksellinen* ja *vahingollinen* teoria, joka vie harhaan yhteiskunnallista ajattelua, pelaa lamaanuksen ja kaikkinaisen aasialaisuuden hyväksi. Se taantumuksellinen luonne, mikä on narodnikkilaisuuden harjoittamalla kapitalismin arvostelulla, on antanut narodnikkilaisuudelle nykyään sellaisiakin piirteitä, joiden takia se on *alempana*

sitä maailmankäsitystä, joka rajoittuu perinnön uskolliseen varjeluun*. Me yritämme nyt näyttää, että asia on juuri niin, ja teemme sen tarkastelemalla kutakin kolmea yllämainittua narodnikkilaisen maailmankäsityksen peruspiirrettä.

Ensimmäinen piirre on Venäjän kapitalismin toteaminen lamaanumiseksi, taantumiseksi. Heti kun kysymys kapitalismista Venäjällä oli herätetty, niin pian selvisi, että meidän taloudellinen kehityksemme on kapitalistista, ja narodnikit julistivat tämän kehityksen taantumiseksi, virheeksi, poikkeamiseksi siltä tieltä, jonka muka on määrännyt kansakunnan koko historiallinen elämä, tieltä, jonka muka vuosisataiset perustat ovat tehneet pyhäksi j.n.e., y.m.s. Valistajain kiihkeän uskon asemesta tähän yhteiskunnalliseen kehitykseen tuli epäluottamusta siihen, historiallisen optimismin ja henkisen reippauden tilalle tuli pessimismia ja alakuloisuutta, mikä perustuu siihen, että mitä pitemmälle asiat menevät siihen suuntaan kuin ne ovat menneet, sitä pahempi, sitä vaikeampi on ratkaista uuden kehityksen asettamat tehtävät; ilmaantuu kehoituksia „pidättää” tätä kehitystä ja „pysähdyttää” se, ilmaantuu teoria, että takapajuisuus on onneksi Venäjälle j.n.e. Kaikilla näillä narodnikkilaisen maailmankäsityksen piirteillä ei ole mitään tekemistä „perinnön” kanssa, vaan ne ovat kokonaan ristiriidassa sen kanssa. Kun Venäjän kapitalismia pidetään „tieltä poikkeamisena”, lamaanuksena y.m.s., niin se johtaa Venäjän koko taloudellisen kehityksen vääristelyyn, silmiemme edessä tapahtuvan „vaihdoksen” vääristelyyn. Kiihkeässä halussaan pidättää ja keskeyttää kapitalismin suorittama vuosisataisten perustojen murtaminen narodnikki vaipuu hämmästyttävään historialliseen tahdittomuuteen, unohtaa sen, että tämän kapitalismin *takana* ei ollut mitään muuta kuin samanlaista riistoa yhdistettynä loppumattomiin orjuutuksen ja persoonallisen riippuvaisuuden muotoihin, mikä rasittaa työtätekevän asemaa, ei ole mitään muuta kuin rutiinia ja lamaanumista yhteiskunnallisessa tuotannossa ja siis myöskin yhteiskuntaelämän kaikilla aloilla. Tapellessaan kapitalismia vastaan romanttiselta, pikkuporvarilli-

* Minulla on jo aikaisemmin ollut tilaisuus mainita taloudellista romantismia koskevassa artikkelissa, että meidän vastustajamme ovat hämmästyttävän lyhytnäköisiä ymmärtäessään termit: *taan'umuksellinen* ja *pikkuporvarillinen* polemiikkitempuiksi, vaikka näillä sanannoilla on aivan määrätty historiallis-filosofinen merkitys. (Kts. tämä osa, s. 196. *Toim.*)

selta katsantokannaltaan narodnikki heittää yli laidan kaiken historiallisen realismin rinnastaen aina kapitalismin *todellisuutta kuvitelmiin* kapitalismia edeltäneeltä kaudelta. 60-luvun „perintö” kiihkeine luottamuksineen nykyisen yhteiskunnallisen kehityksen edistyneisyyteen, armottomine vihamielisyyksineen, joka suuntautuu kokonaan ja yksinomaan vanhan ajan jätteitä vastaan, vakaumuksineen, että ei tarvitse muuta kuin lakaista nämä jätteet pois loppuun saakka, niin asiat alkavat luistaa vallan mainiosti,— tällä „perinnöllä” ei ainoastaan ole mitään tekemistä narodnikkilaisuuden mainittujen katsomusten kanssa, vaan se on suorastaan ristiriidassa niiden kanssa.

Narodnikkilaisuuden toinen piirre on usko Venäjän omaperäisyyteen, talonpojan ja yhteisön ihannoiminen j.n.e. Oppi Venäjän omaperäisyydestä pakotti narodnikit tarrautumaan vanhentuneisiin länsieurooppalaisiin teorioihin, herätti heissä hämmästyttävän kevytmielistä suhtautumista länsieurooppalaisen kulttuurin moniin aikaansaannoksiin: narodnikit lohduttelivat itseään sillä, että vaikka meillä ei olekaan niitä tai näitä sivistyneen ihmiskunnan piirteitä, niin sen sijaan „meidän on suotu” näyttää maailmalle uusia taloudenhoidon keinoja j.n.e. Sitä kapitalismin ja kaikkien sen ilmenemismuotojen analyysiä, minkä edistynein länsieurooppalainen ajattelu on tehnyt, ei vain oltu hyväksymättä pyhän Venäjän suhteen, vaan päinvastoin kaikki ponnistukset suunnattiin siihen, että keksittäisiin sellaisia verukkeita, jotta Venäjän kapitalismista ei tarvitsisi tehdä niitä johtopäätöksiä, joita on tehty eurooppalaisesta kapitalismista. Narodnikit kumartelivat tämän analyysin tekijöille ja... ja pysyivät kaikessa rauhassa juuri sellaisina romantikkoina, joita vastaan nämä tekijät olivat koko ikänsä taistelleet. Tällä kaikille narodnikeille yhteisellä opilla Venäjän omaperäisyydestä ei taaskaan ole mitään yhteistä „perinnön” kanssa, vaan se on suorastaan ristiriidassa sen kanssa. Päinvastoin, „60-luku” pyrki eurooppalaistamaan Venäjän, uskoi sen yhdistämiseen yleiseurooppalaisen kulttuurin kanssa, piti huolta tämän kulttuurin laitosten siirtämisestä myöskin meidän maaperällemme, joka ei ole lainkaan omaperäistä. Mikään oppi Venäjän omaperäisyydestä ei vastaa laisinkaan 60-luvun henkeä eikä sen perinteitä. Vielä vähemmän näitä perinteitä vastaa narodnikkilainen maaseudun ihannoiminen ja kaunisteleminen. Tämä

valheellinen ihannoiminen, joka haluaa hinnalla millä hyvänsä pitää maaseutuamme jonain erikoisena, mikä ei lainkaan muistuttaisi rakenteensa puolesta mitään muuta maaseutua missään muussa maassa esikapitalististen suhteiden kaudella,— on mitä huutavimmassa ristiriidassa selväjärkiseltä ja realistiselta perinnöltä saatujen perinteiden kanssa. Mitä pitemmälle ja syvemmälle kapitalismi kehittyi, mitä voimakkaammin maaseudulla ilmenivät ne ristiriidat, jotka ovat yhteisiä mille tahansa kapitalistiselle tavaratalousyhteiskunnalle, sitä räikeämmin ja räikeämmin ilmeni vastakohtaisuus toisaalta narodnikkien imeläin tarinain välillä talonpojan „yhteisö”- ja „arttelimielisyydestä” y.m.s. ja toisaalta talonpoikaiston todellisen jakaantumisen välillä maalaisporvaristoksi ja maalaisproletariaatiksi; sitä nopeammin narodnikit, jotka edelleenkin katsoivat asioita talonpojan näkökannalta, muuttuivat sentimentaalista romantikoista pikkuporvariston ideologeiksi, sillä pientuottaja muuttuu nykyajan yhteiskunnassa tavaratuottajaksi. Väärä maaseudun ihannoiminen ja romanttiset haaveet „yhteisömielisyydestä” johtivat siihen, että narodnikit suhtautuivat äärimmäisen kevytmielisesti talonpoikaiston niihin todellisiin tarpeisiin, jotka johtuivat tästä taloudellisesta kehityksestä. Teoriassa sai puhua kuinka paljon tahansa perustojen voimasta, mutta käytännössä jokainen narodnikki tunsi mainiosti, että niiden vanhan ajan jätteidensä, reformia edeltäneen järjestelmän jätteidensä poistaminen, jotka yhä vielä kietovat talonpoikaistoamme päästä kanta-päihin saakka, raivaa tietä juuri kapitalistiselle eikä millekään muulle kehitykselle. Parempi on pysähdystila kuin kapitalistinen edistys — sellainen oikeastaan on jokaisen narodnikin katsantokanta maaseutuun nähden, vaikka ei läheskään jokainen narodnikki tietenkään rohkene hra V. V:n naiivilla suorasukaisuudella sanoa sitä suoraan ja avoimesti. „Talonpojat, jotka on sidottu maaosuuksiin ja yhteisöihin, vailla mahdollisuutta työnsä käyttämiseen siellä, missä se olisi tuottoisampaa ja heille edullisempaa, ovat ikään kuin jähmettyneet siihen yhteensullottuun, laumamaiseen, vähätuottoiseen olomuotoon, jossa he pääsivät pois maaorjuuden kynsistä”. Näin käsitti asian eräs „perinnön” edustaja luonteenomaiselta „valistajan” katsantokannaltaan.— „Parempi on, että talonpojat pysyvät edelleenkin jähmettyneinä olojensa patriarkaaliseen rutiini-

muotoon, kuin että raivataan tietä kapitalismille maaseudulla" — näin oikeastaan käsittää asian jokainen narodnikki. Todellakin, ei ole olemassa nähtävästi yhtään narodnikkia, joka rohkenisi kieltää, että talonpoikaisyhteisön säätysulkeutuneisuus yhteistakuineen, maan myyntikieltoineen ja maaosuudesta luopumiskieltoineen on mitä räikeimmässä ristiriidassa nykyajan talouselämän *tosiolojen* kanssa, nykyajan kapitalististen tavarataloussuhteiden ja niiden kehityksen kanssa. Tätä ristiriitaa on mahdoton kieltää, mutta koko juttu on siinä, että narodnikit pelkäävät kuin tulta tällaista kysymyksen asettelua, tällaista talonpoikaiston juridisen aseman vertailemista talouselämän todellisuuteen, nykyiseen taloudelliseen kehitykseen. Narodnikki haluaa itsepintaisesti uskoa olemattomaan ja hänen romanttisesti fantasoimaansa kehitykseen ilman kapitalismia ja siksi... siksi hän on valmis pidättämään tätä kehitystä, joka käy kapitalistista tietä. Kysymyksiin talonpoikaisyhteisön säätysulkeutuneisuudesta, yhteistakuusta, talonpoikain oikeudesta myydä maa ja luopua maaosuudestaan narodnikki ei suhtaudu vain mitä suurimmalla varovaisuudella ja peläten „perustojen” (rutiinin ja paikallaanpolkemisen perustojen) kohtaloa; enemmänkin, narodnikki vaipuu niinkin alas, että tervehtii talonpojille annettua poliisimaista maanmyyntikieltoa. „Talonpoika on tyhmä”, voidaan sellaiselle narodnikille sanoa Engelhardtin sanoilla, „eikä pysty itse hoitamaan asioitaan. Ellei kukaan pidä hänestä huolta, niin hän polttaa kaikki metsät, tappaa kaikki linnut, pyytää kaiken kalan, pilaa maan ja kuolee itsekin”. Tässä narodnikki jo suoraan „kieltäytyy perinnöstä” muutuen taantumukselliseksi. Ja samalla pankaa merkille, että tämä talonpoikaisyhteisön säätyynsä sulkeutuneisuuden murtaminen tulee talouden kehittyessä maaseutuproletariatille yhä vaativammin välttämättömäksi, kun taas talonpoikaisporvaristolle siitä johtuvat haitat eivät ole lainkaan niin huomattavia. „Yrittäjätalonpoika” voi helposti vuokrata muualta maata, avata ruukin naapurikylässä, matkustaa kauppa-asioissa minne tahansa ja miten pitkäksi aikaa hyvänsä. Mutta sellaiselle „talonpojalle”, joka elättää itsensä pääasiassa myymällä työvoimaansa, maaosuuteen ja yhteisöön sitominen merkitsee hänen taloustoimintansa ääretöntä vaikeuttamista, merkitsee sitä, ettei hän voi saada edullisempaa työnantajaa, merkitsee, että on pakko myydä

työvoimansa nimenomaan paikallisille työvoiman ostajille, jotka aina maksavat niukemmin ja etsivät kaikenlaisia velkaorjuutuksen keinoja.—Kun narodnikki kerran on antautunut romanttisten haaveilujen valtaan, kun hän kerran on ottanut kannattaakseen ja varjellakseen perustoja vastoin taloudellista kehitystä, niin hän on huomaamattaan luisunut alas tätä kaltevaa pintaa niin pitkälle, että on joutunut agraarin rinnalle, joka pyrkii kaikesta sydäme-
tään säilyttämään ja lujittamaan „talonpojan yhteyttä maahan”. Kannattaa muistaa vaikkapa sekin, kuinka tämä talonpoikaisyhteisön säätysulkeutuneisuus synnytti työläisten palkkaamisen erikoisia muotoja: ruukkien ja mautilojen isännät lähettivät isännöitsijöitään kyliin, joiden asukkailla oli eniten verorästejä, palkkaamaan työläisiä mahdollisimman edullisesti. Onneksi maanviljelyskapitalismin kehitys, joka horjuttaa proletarien „asuinpaikan vakinaisuutta” (sillä tavalla vaikuttavat niin sanotut vieraspaikkalaiset maatalous-ansiotyöt), syrjäyttää vähitellen tätä velkaorjuutta vapaalla palkkauksella.

Toisena, ehkä yhtä selväpiirteisenä vahvistuksena väitteellemme nykyisten narodnikkilaisten teoriain vahingollisuudesta on se tosiasia, että *työllämaksun ihannoiminen* on narodnikkien keskuudessa tavallinen ilmiö. Ylempänä me jo esitimme esimerkin siitä, kuinka Engelhardt, tehtyään narodnikkilaisen syntiinlankeemuksensa, meni kirjoituksiinsa jopa niin pitkälle, että „hyvä olisi”, jos maaseudulla kehitettäisiin työllämaksua! Samaa me havaitsimme hra Juzhakovin kuuluisassa luonnoksessa maanviljelyskymnaaseista („Russkoje Bogatstvo”, 1895, № 5)*. Samanlaiseen ihannoimiseen talouskysymyksiä koskevissa vakavissa kirjoituksissaan vaipui Engelhardtin työtoveri aikakauslehden toimituksessa, hra V. V., joka väitti, että talonpoika on saanut voiton tilanherrasta, joka muka aikoi saattaa voimaan kapitalismin; mutta onnettomuutena oli se, että talonpoika otti muokatakseen tilanherran maita saaden siitä tilanherran maata „vuokralle”,—s.o. palautti ennalleen juuri sen saman *muodon* taloudenhoidossa, joka oli olemassa maaorjuudenkin aikana. Nämä ovat kaikkein räikeimpiä esimerkkejä narodnikkien taantumuksellisesta suhtautumisesta maanviljelyksemme kysymyksiin. Vähemmän

* Kts. tämä osa, s. 57—64 ja 437—468. *Toim.*

räikeässä muodossa te huomaatte tämän aatteen jokaisella narodnikilla. Jokainen narodnikki puhuu kapitalismin vahingollisuudesta ja vaarallisuudesta maanviljelyksensä, sillä kapitalismi, suvaitkaa huomata, ottaa itsenäisen talonpojan tilalle batrakin. Kapitalismin *todellisuus* („batrakki”) asetetaan vastakohtaksi *tekaistulle keksinnölle* „itsenäisestä” talonpojasta: tämä keksintö perustuu siihen, että esikapitalistisen kauden talonpoika omistaa tuotantovälineet, ja samalla vaatimattomasti vaietaan siitä, että näistä tuotantovälineistä on maksettava kaksinkertaisesti niiden arvoon verraten; että nämä tuotantovälineet palvelevat työllämaksua; että tämän „itsenäisen” talonpojan elintaso on niin alhainen, että missä tahansa kapitalistisessa maassa hänet katsottaisiin paupereihin kuuluvaksi; että tämän „itsenäisen” talonpojan toivottomaan köyhyyteen ja henkiseen velttouteen liittyy vielä persoonallinen riippuvaisuus, joka kiertämättä seuraa esikapitalististen talousmuotojen mukana.

Narodnikkilaisuuden kolmas luonteenomainen piirre — sen sivuuttaminen huomiotta, että „intelligenssin” ja maan juridis-poliittisten laitosten sekä määrättyjen yhteiskuntaluokkien aineellisten etujen välillä on olemassa yhteys — on mitä erottamattomimmassa yhteydessä edellämainittuihin: vain tämä realismin puute sosiologisissa kysymyksissä onkin saattanut synnyttää opin Venäjän kapitalismin „virheellisyydestä” ja mahdollisuudesta „poiketa tieltä”. Tämä narodnikkilaisuuden katsomus ei taaskaan ole missään yhteydessä „perinnön” eikä 60-luvun perinteiden kanssa, vaan se on päinvastoin *suorastaan ristiriidassa näiden perinteiden kanssa*. Tästä katsomuksesta luonnollisesti johtuu narodnikkien sellainen suhtautuminen Venäjän elämän reformia edeltäneeltä ajalta periytyvien säännöstelyjen lukuisiin jätteisiin, johon „perinnön” edustajat eivät olisi voineet mitenkään yhtyä. Luonnehtiaksemme tätä suhdetta me rohkenemme käyttää hra V. Ivanovin mainioita huomautuksia hänen kirjoituksestaan „Huonoa sepittäilyä” („Novoje Slovo”, syyskuu 1897). Tekijä puhuu hra Boborykinin tunnetusta romaanista „Toisella tavalla” ja osoittaa, ettei tämä ymmärrä narodnikkien ja „oppilaiden” välistä kiistaa. Hra Boborykin panee romaaninsa sankarin, narodnikin, suuhun sellaisen „oppilaita” vastaan kohdistetun moitteen, että nämä muka haaveilevat „kasarmista,

jossa vallitsee sietämätön säännöstelyn despotismi". Hra V. Ivanov huomauttaa sen johdosta:

„He (narodnikit) eivät ole olleet ainoastaan puhumatta „säännöstelyn” sietämättömästä despotismista vastustajiensa „haaveena”, vaan niin kauan kuin he pysyvät narodnikkeina he eivät voi puhua eivätkä tule puhumaan siitä. Olemuksena heidän kiistassaan „taloudellisten materialistien” kanssa *tällä alalla* on juuri se, että meillä säilyneet vanhan säännöstelyn jätteet voivat, narodnikkien mielestä, olla perustana säännöstelyn edelleen kehittämiseksi. Tämän vanhan säännöstelyn sietämättömyyttä peittää heidän katseeltaan toisaalta se käsitys, että muka itse „talonpojan sielu (yhtenäinen ja jakamaton) kehittyi” säännöstelyn suuntaan, ja toisaalta vakaumus „intelligenssin”, „yhteiskuntapiirien” tai yleensä „johtavien luokkien” siveellisestä kauneudesta tai siitä, että sellainen kauneus on tulossa. He eivät syytä taloudellisia materialisteja mieltymyksestä „säännöstelyyn”, vaan päinvastoin mieltymyksestä länsieurooppalaiseen järjestelmään, joka pohjautuu säännöstelyn puuttumiseen. Ja taloudelliset materialistit väittävät tosiaan, että vanhan säännöstelyn jätteet, säännöstelyn, joka on kasvanut luontaistalouden perustalla, käyvät päivä päivältä yhä „sietämättömämmiksi” maassa, joka on siirtynyt rahatalouteen, mikä seikka aiheuttaa lukemattomia muutoksia sekä maan väestön eri kerrosten tosiasiallisessa asemassa että myöskin niiden henkisissä ja siveellisissä piirteissä. Sen vuoksi he ovat varmoja siitä, että ne ehdot, jotka ovat välttämättömiä uuden hyväätekevän „säännöstelyn” syntymiselle maan taloudellisessa elämässä, eivät voi kehittyä luontaistalouteen ja maaorjuuteen sopeutettujen säännöstelyjen jätteistä, vaan ainoastaan näiden vanhojen säännöstelyjen niin laajan ja kaikinpuolisen puuttumisen ilmapiirissä, kuten on asia Länsi-Euroopan ja Amerikan edistyneimmässä maassa. Näin on „säännöstelyjä” koskevan kysymyksen laita narodnikkien ja heidän vastustajainsa välisessä kiistassa” (s. 11—12, l. c.*). Tämä narodnikkien suhde „vanhan säännöstelyn jätteisiin” on nähtävästi narodnikkilaisuuden kaikkein jyrkintä poikkeamista „perinnön” perinteistä. Tämän perinnön edustajille, kuten olemme nähneet, oli

* — loco citato — siteeratussa kohdassa. *Toim.*

ominaista vanhan säännöstelyn kaikkien ja kaikenlaisten jätteiden peräänantamaton ja kiukkuinen tuomitseminen. Siis tältä kannalta „oppilaat” ovat verrattomasti lähempänä 60-luvun „perinteitä” ja „perintöä” kuin narodnikit.

Sosiologisen realismin puute, yllämainitun narodnikkien erittäin tärkeän virheen ohella, vie heidät myöskin siihen erikoiseen ajattelu- ja harkintatapaan yhteiskunnallisista asioista ja kysymyksistä, jota voidaan nimittää ahtaan intelligenttimäiseksi omahyväisyydeksi tai ehkäpä byrokraattiseksi ajattelutavaksi. Narodnikki puhuu aina siitä, minkälainen tie „meidän” on valittava isänmaalle, minkälaisia onnettomuuksia kohdataan, jos „me” suuntaamme isänmaan sitä tai tätä tietä, minkälaisia ulospääsyjä „me” voisimme turvata itsellemme, jos välttyisimme niiltä vaaroilta, joita on tarjolla sillä tiellä, jota Eurooppa-muori on lähtenyt kulkemaan, jos „ottaissimme hyvää” sekä Euroopasta että ikivanhasta yhteisöstämme j.n.e., y.m.s. Siitä johtuu narodnikin täydellinen epäluottamus ja välinpitämättömyys eri yhteiskuntaluokkien itsenäisiä pyrkimyksiä kohtaan, luokkien, jotka luovat historiaa omien etujensa mukaan. Siitä johtuu se hämmästyttävä kevytmielisyys, jolla narodnikki ryhtyy (unohtaen häntä ympäröivän tilanteen) rakentelemaan kaikenlaisia yhteiskunnallisia tuulentupia alkaen jostain „maanviljelystyön järjestämisestä” ja päättyen „tuotannon yhteisöllistämiseen” meidän „yhteiskunta-piiriimme” ponnistuksilla. „Mit der Gründlichkeit der geschichtlichen Action wird also der Umfang der Masse zunehmen, deren Action sie ist” * — näillä sanoilla on sanottu eräs sen historiallis-filosofisen teorian kaikkein syvimmistä ja kaikkein tärkeimmistä väittämistä, jota teoriaa meidän narodnikkimme eivät mitenkään halua eivätkä voi ymmärtää. Sitä mukaa kun ihmisten historiallinen luomistyö laajenee ja syvenee, sitä mukaa on kasvava myöskin sen väestöjoukon määrä, joka on historian tietoista toimiainesta. Narodnikki sitä vastoin on aina järkeillyt yleensä väestöstä ja muun muassa työtätekevästä väestöstä erilaisten enemmän tai vähemmän järkevien toimenpiteiden kohteena ja aineistona, jota on ohjattava

* Marx, „Die heilige Familie”, 120. Beltovin mukaan s. 235. („Yhdessä historiallisen toiminnan perusteellisuuden kanssa tulee siis kasvamaan tilavuudeltaan myöskin se massa, jonka aikaansaannosta se on”. — Marx, „Pyhä perhe”¹⁰⁰. Toim.)

yhdelle tai toiselle tielle, eikä hän ole milloinkaan pitänyt erilaisia väestöluokkia itsenäisinä historiallisina toimivoina kyseessäolevalla tiellä, hän ei ole koskaan asettanut kysymystä niistä tämän tien ehdoista, jotka saattavat kehittää (tai päinvastoin tyrehdyttää) näiden historiaatekiven voimien itsenäisen ja tietoisin toiminnan.

Siis vaikka narodnikkilaisuus on ottanut pitkän askeleen eteenpäin valistajain „perintöön” nähden *asettamalla* kysymyksen kapitalismista Venäjällä, niin sen antama *ratkaisu* tässä kysymyksessä on pikkuporvarillisen katsantokannan ja kapitalismin sentimentaalisen arvostelun vuoksi niin epätydyttävä, että monissa yhteiskunnallisen elämän mitä tärkeimmissä kysymyksissä narodnikkilaisuus on jäänyt *jälkeen* „valistajista”. Narodnikkilaisuuden yhtyminen perintöön ja valistajaimme perinteisiin on loppujen lopuksi osoittautunut *kielteiseksi* seikaksi: narodnikkilaisuus ei ole ratkaissut niitä uusia kysymyksiä, jotka reforminjalkeinen taloudellinen kehitys Venäjällä on asettanut Venäjän yhteiskunnalliselle ajattelulle, vaan se on rajoittunut niiden suhteen sentimentaalisiin ja taantumuksellisiin ruikutuksiin, ja ne vanhat kysymykset, jotka ovat jo valistajain asettamia, on narodnikkilaisuus peittänyt kokonaan romantiikallaan ja pidättänyt niiden täydellistä ratkaisua.

IV

„VALISTAJAT”, NARODNIKIT JA „OPPILAAT”

Me voimme nyt tehdä yhteenvedot rinnasteluistamme. Yritämme luonnehtia lyhyesti kunkin otsikossa mainittuun yhteiskunnallisen ajattelun virtauksen suhdetta toisiinsa.

Valistaja uskoo nykyiseen yhteiskuntakehitykseen, sillä hän ei huomaa sille ominaisia ristiriitoja. Narodnikki pelkää nykyistä yhteiskuntakehitystä, sillä hän on jo huomannut nämä ristiriidat. „Oppilas” uskoo nykyiseen yhteiskuntakehitykseen, sillä hän näkee paremman tulevaisuuden takeita vain näiden ristiriitojen kehittämisessä täyteen mitaansa. Ensinmainittu ja jälkimmäinen suunta pyrkivät sen vuoksi kannattamaan, jouduttamaan ja helpottamaan kehityksen kulkua tätä tietä, poistamaan kaikki esteet, jotka häiritsevät tätä kehitystä ja pidättävät sitä. Narodnikkilaisuus sitä vastoin pyrkii pidättämään ja pysähdyttämään

tämän kehityksen, se pelkää kapitalismin kehityksen eräiden esteiden hävittämistä. Ensinmainitulle ja jälkimmäiselle suunnalle on luonteenomaista se, mitä voitaisiin nimittää historialliseksi optimismiksi: mitä pitemmälle ja mitä nopeammin asiat menevät siten kuin ne nyt menevät, sitä parempi. Narodnikkilaisuus päinvastoin johtaa luonnollisesti historialliseen pessimismiin: mitä pitemmälle asiat menevät tähän suuntaan, sitä pahempi. „Valistajat” eivät yleensä asettaneetkaan kysymyksiä reforminjälkeisen kehityksen luonteesta rajoittuen sotimaan pelkästään reforminedellisen järjestelmän jätteitä vastaan, rajoittuen kielteiseen tehtävään — tien raivaamiseen eurooppalaiselle kehitykselle Venäjällä. Narodnikkilaisuus asetti kysymyksen kapitalismista Venäjällä, mutta ratkaisi sen kapitalismin taantumuksellisuuden mielessä ja sen vuoksi se ei olekaan voinut omaksua täydellisesti valistajain perintöä: narodnikit ovat aina käyneet sotaa niitä vastaan, jotka pyrkivät yleensä „sivilisation yhtenäisyyden” näkökannalta eurooppalaistamaan Venäjän, ovat käyneet sotaa ei yksinomaan siksi, että he eivät ole voineet rajoittua näiden ihmisten ihanteiden puitteisiin (sellainen sota olisi ollut oikeudenmukaista sotaa), vaan siksi, että he eivät halunneet mennä niin pitkälle nykyisen, s.o. kapitalistisen sivilisation kehityksessä. „Oppilaat” ratkaisevat kysymyksen kapitalismista Venäjällä siinä mielessä, että se on edistyksellistä ja siksi he eivät ainoastaan voi, vaan heidän pitää ottaa täydellisesti vastaan valistajain perintö täydentäen tätä perintöä kapitalismin ristiriitojen analyysillä talouksettomien tuottajien näkökannalta. Valistajat eivät ottaneet erikoisen huomionsa kohteeksi mitään väestöluokkaa, he puhuivat yleensä kansasta ja vieläpä kansakunnastakin yleensä. Narodnikit halusivat edustaa työn etuja, osoittamatta kuitenkaan mitään määrättyjä ryhmiä nykyisessä talousjärjestelmässä; todellisuudessa he asettuivat aina pientuottajan katsantokannalle, josta kapitalismi tekee tavarantuottajan. „Oppilaat” eivät ainoastaan ota kriteeriksi työn etuja, vaan samalla osoittavat kapitalistisen talouden aivan määrättyt taloudelliset ryhmät, nimittäin talouksettomat tuottajat. Ensinmainittu ja jälkimmäinen suunta vastaavat toivomustensa sisällön kannalta niiden luokkien etuja, joita kapitalismi luo ja kehittää; narodnikkilaisuus vastaa sisällöltään pientuottajain, pikkuporvariston

etuja, jolla on väliluokan asema nykyisen yhteiskunnan muiden luokkien joukossa. Sen vuoksi narodnikkilaisuuden ristiriitainen suhde „perintöön” ei ole lainkaan satunnaista, vaan se on välttämätön tulos narodnikilaisten katsomusten varsinaisesta sisällöstä: me olemme nähneet, että valistajain katsomusten eräänä pääpiirteenä on kiihkeä pyrkimys Venäjän eurooppalaistamiseen, mutta narodnikit eivät voi mitenkään yhtyä täydellisesti tähän pyrkimykseen, elleivät he lakkaa olemasta narodnikkeja.

Loppujen lopuksi me olemme siis tulleet siihen johtopäätökseen, jonka olemme edellä jo useamman kerran maininneet eri seikkojen johdosta, nimittäin että *oppilaat ovat paljon johdonmukaisempia, paljon uskollisempia perinnön varjelijoina kuin narodnikit*. He eivät vain ole luopumatta perinnöstä, vaan päinvastoin he pitävät eräänä tärkeimpänä tehtävänä niiden romanttisten ja pikkuporvarillisten epäluulojen kumoamista, jotka pakoittavat narodnikkeja sangen monissa ja sangen tärkeissä kohdissa luopumaan valistajain eurooppalaisista ihanteista. Mutta on itsestään selvää, että „oppilaat” eivät varjele perintöä sillä tavalla, kuin arkistonhoitajat säilyttävät vanhaa paperia. Perinnön varjeleminen ei vielä merkitse lainkaan perinnön puitteisiin rajoittumista, ja „oppilaat” liittävätkin eurooppalaisuuden yleisten ihanteiden puolustamiseen meidän kapitalistisessa kehityksessämme olevien ristiriitojen analysoimisen sekä tämän kehityksen arvioimisen yllämainitulta erikoiselta katsantokannalta.

V

HRA MIHAILOVSKI „OPPILAIEN” KIELTÄYTYMISESTÄ PERINNÖSTÄ

Lopuksi palaamme vielä takaisin hra Mihailovskiin ja tarkastelemaan hänen väitettään meitä kiinnostavasta kysymyksestä. Hra Mihailovski ei väitä ainoastaan sitä, että nämä henkilöt (oppilaat) „eivät halua olla missään perintösuhteissa menneisyyteen ja kieltäytyvät jyrkästi perinnöstä” (l. c. 179), vaan myöskin sitä, että „he” (rinnan muiden, mitä erilaisimpia suuntauksia edustavien henkilöiden kanssa, aina hra Abramoviin, hra Volynskiin ja hra Rozanoviin saakka) „käyvät perinnön kimppuun tavattoman kiukkuisesti” (180).— Mistä perinnöstä hra Mihailovski

puhuu? — 60—70-luvun perinnöstä, siitä perinnöstä, josta „Moskovskije Vedomosti” on juhlallisesti kieltäytynyt ja kieltäytyy edelleenkin (178).

Me olemme jo osoittaneet, että kun puhutaan siitä „perinnöstä”, mikä on jäänyt nykyajan ihmisille, niin on tehtävä ero kahden perinnön välillä: toinen perintö on yleensä valistajilta, henkilöiltä, jotka ovat ehdottomasti vihamielisiä kaikille reformia edeltäneille oloille, henkilöiltä, jotka olivat eurooppalaisten ihanteiden kannalla ja puolustivat laajojen väestöjoukkojen etuja. Toinen perintö on narodnikkilainen. Me olemme jo osoittaneet, että näiden kahden eri asian sotkeminen toisiinsa olisi paha virhe, sillä kaikkihan tietävät, että on ollut ja nytkin on olemassa henkilöitä, jotka varjelevat „60-luvun perinteitä”, mutta joilla ei ole mitään yhteistä narodnikkilaisuuden kanssa. Hra Mihailovskin kaikki huomautukset perustuvat kokonaan ja yksinomaan näiden kahden aivan erilaisen perinnön sekottamiseen. Ja kun hra Mihailovski ei voi olla tietämättä tätä eroa, niin hänen hyökkäilynsä saa aivan määrätyn luonteen, ei ainoastaan tolkuttoman, vaan myöskin parhaan hyökkäilyn luonteen. Onko „Moskovskije Vedomosti” hyökkäillyt varta vasten narodnikkilaisuuden kimppuun? — Ei ollenkaan: se hyökkäili yhtä paljon ellei enemmänkin yleensä valistajain kimppuun, ja narodnikkilaisuudelle aivan vieras „Vestnik Jevropy” on heille yhtä suuri vihollinen kuin narodnikkilainen „Russkoje Bogatstvokin”. „Moskovskije Vedomostilla” olisi tietysti hyvin paljon sellaista, mikä ei kävisi yhteen niiden narodnikkien kanssa, jotka ovat kaikkein jyrkimmin kieltäytyneet perinnöstä, esimerkiksi Juzovin kanssa, mutta tuskinpa sen hyökkäilyt hänen kimppuunsa olisivat kiukkuisia ja joka tapauksessa se kehuskelisi häntä niistä seikoista, missä hän eroaa narodnikeista, jotka haluavat varjella perintöä.— Ovatko hra Abramov tai hra Volynski hyökkäilleet narodnikkilaisuuden kimppuun? — Eivät lainkaan. Ensinmainittu heistä on itse narodnikki; molemmat he ovat hyökkäilleet yleensä valistajain kimppuun.— Ovatko „venäläiset oppilaat” hyökkäilleet venäläisten valistajain kimppuun? Ovatko he kieltäytyneet koskaan siitä perinnöstä, jossa meille on testamentattu ehdoton vihamielisyys ennen reformia olleita oloja ja niiden jätteitä kohtaan? — He eivät ole ainoastaan olleet hyökkäilemättä näiden kimppuun, vaan päinvastoin he ovat paljastaneet narod-

nikkien pyrkivän kapitalismia kohtaan tuntemansa pikku-porvarillisen pelon takia tukemaan eräitä näistä jätteistä.— Ovatko he hyökkäilleet milloinkaan sen perinnön kimppuun, jossa meille on testamentattu eurooppalaisia ihanteita yleensä? — He eivät ole ainoastaan olleet hyökkäilemättä, vaan ovat päinvastoin paljastaneet narodnikkeja siitä, että yleiseurooppalaisten ihanteiden tilalle nämä sepittelevät monissa hyvin tärkeissä kysymyksissä kaikenlaisia oma-peräisiä isottelutyperyyksiä.— Ovatko he milloinkaan hyökkäilleet perinnön kimppuun, jossa meille on testamentattu, että on pidettävä huolta työtätekevien väestöjoukkojen eduista? — He eivät ole ainoastaan olleet hyökkäilemättä, vaan he ovat päinvastoin paljastaneet, että narodnikkien huolenpito näistä eduista ei ole johdonmukaista (sillä he sekoittavat innokkaasti talonpoikaisporvariston ja maaseutu-proletariaatin toisiinsa); että tämän huolenpidon tuottamaa hyötyä heikentävät unelmoimiset siitä, mitä voisi olla, sen sijaan, että kiinnitetäisiin huomio siihen, mitä on olemassa; että heidän huolenpitonsa on äärettömän ahdasmielistä, sillä he eivät ole milloinkaan osanneet antaa oikeaa arvoa olosuhteille (taloudellisille ja muille olosuhteille), jotka helpottavat tai vaikeuttavat näiden henkilöiden itsestään-huolehtimismahdollisuuksia.

Hra Mihailovski voi olla eri mieltä näiden paljastusten oikeellisuudesta ja narodnikkina hän luonnollisesti onkin eri mieltä siitä,— mutta kun puhutaan, että „kiukkuisia” hyökkäilyjä „60—70-luvun perinnön” kimppuun tekevät sellaiset henkilöt, jotka todellisuudessa hyökkäilevät „kiukkuisesti” *ainoastaan narodnikkilaisuuden kimppuun*, hyökkäilevät sen vuoksi, että narodnikkilaisuus ei ole pystynyt ratkaisemaan uusia, reforminjälkeisen historian herättämiä kysymyksiä *tämän perinnön hengessä ja joutumatta ristiriitaan siihen nähden*,— kun puhutaan sellaista, niin se merkitsee asian suoranaista vääristelyä.

Hra Mihailovski on hupaisesti harmistunut siitä, että „oppilaat” mielellään sekottavat „meidät” (s.o. „Ruskoje Bogatstvon” publisistit) „narodnikkeihin” ja muihin sellaisiin, joilla ei ole mitään tekemistä „Ruskoje Bogatstvon” kanssa (s. 180). Tämä hullunkurinen yritys sanoutua pois „narodnikkien” joukosta, mutta säilyttää samalla kaikki narodnikkilaisuuden peruskatsomukset, ei voi herättää muuta kuin naurua. Kaikki tietävät „venäläisten oppilaiden”

käyttävän sanoja „narodnikki” ja „narodnikkilaisuus” laajassa merkityksessä. Kukaan ei ole unohtanut eikä kieltänyt sitä, että narodnikkien keskuudessa on paljon erilaisia vivahteita: esimerkiksi P. Struve tai N. Beltov eivät ole kirjoissaan „sekottaneet” hra N. Mihailovskia hra V. V:n kanssa, eikä edes hra Juzhakoviin, t.s. eivät ole hämänneet heidän katsomuksissaan olevia eroavaisuuksia, eivät ole panneet toisen katsomuksia toisen kontolle. P. B. Struve on jopa suorastaan osoittanutkin hra Juzhakovin katsomusten ja hra Mihailovskin katsomusten välillä olevan eron. Eri asia on, kun sekoitetaan toisiinsa erilaiset katsomukset, ja eri asia on, kun yleistetään ja liitetään samaan kategoriaan sellaiset kirjailijat, jotka monissa kysymyksissä olevista eroavaisuuksista huolimatta ovat keskenään solidaarisia niissä perus- ja pääkohdissa, joita vastaan „oppilaat” juuri ovatkin nousseet. „Oppilaalle” ei ole lainkaan tärkeää se, että tulisi osoitettua kekvottomiksi esimerkiksi ne sellaiset katsomukset, joissa joku hra Juzov eroaa muista narodnikeista: hänelle on tärkeää kumota ne katsomukset, jotka ovat yhteisiä hra Juzoville ja hra Mihailovskille ja yleensä kaikille narodnikeille, t.s. heidän suhteensa Venäjän kapitalistiseen kehitykseen, miten he käsittelevät talouselämän ja publisistiikan kysymyksiä pientuottajan kannalta, osoittaa se, että he eivät käsitä yhteiskunnallista (eli historiallista) materialismia. *Nämä piirteet* kuuluvat yhteisesti kokonaiselle yhteiskunnallisen ajattelun virtaukselle, jolla on ollut suuri historiallinen merkitys. Tässä laajassa virtauksessa on mitä erilaisimpia vivahteita, siinä on oikeisto- ja vasemmistosiipi, on henkilöitä, jotka ovat vajonneet natsionalismiin ja juutalaisvihaan saakka j.n.e., ja on henkilöitä, joissa ei ole sitä vikaa; on henkilöitä, jotka ovat suhtautuneet yliolkaisesti moniin „perinnön” neuvoihin, ja on henkilöitä, jotka ovat yrittäneet, mikäli mahdollista, varjella näitä perinteitä (t.s. mikäli se on narodnikille mahdollista). Ei kukaan „venäläisistä oppilaista” ole kieltänyt näitä eri vivahteiden välillä olevia eroavaisuuksia eikä hra Mihailovski voisi saada ketään heistä kiinni selaisesta, että he olisivat panneet vivahteeltaan toisenlaisen narodnikin katsomuksia jonkin lajin narodnikin kontolle. Mutta kun me kerran esiinnyimme peruskatsomuksia vastaan, kaikille näille eri vivahteille *yhteisiä* katsomuksia vastaan, niin minkä takia me rupeaisimme puhumaan ylei-

sen virtauksen yksityisistä eroavaisuuksista? Sehän on aivan järjetön vaatimus! Kirjallisuudessamme on jo monia kertoja kauan ennen „oppilaiden” ilmaantumista pantu merkille se, eikä ainoastaan pantu merkille, vaan ylistettykin Venäjän onnelliseksi erikoisuudeksi sitä, että kirjailijoilla, jotka eivät ole läheskään kaikessa solidaarisia keskenään, on yhtäläinen katsomus Venäjän kapitalismiin nähden, talonpoikais-„yhteisöön” ja niin sanottujen „yhteiskuntapiirien” kaikkivoimaisuuteen nähden. „Narodnikkilaisuus”-termiäkin laajassa merkityksessään on kirjallisuudessamme käytetty jo paljon ennen „oppilaiden” ilmaantumista. Hra Mihailovski ei ole ainoastaan työskennellyt monta vuotta samassa aikakauslehdessä „narodnikin” (ahtaassa merkityksessä) hra V. V:n kanssa, vaan myöskin yhtynyt häneen yllämainituissa katsomusten peruspiirteissä. Vastustaessaan 80- ja 90-luvulla hra V. V:n eräitä johtopäätelmiä, kumotessaan vääriksi hänen retkeilynsä abstraktisen sosiologian alalle, hra Mihailovski kuitenkin 80- ja 90-luvulla teki sen varauksen, ettei hänen arvostelunsa ole laisinkaan suunnattu hra V. V:n talousaiheisia teoksia vastaan, että hän on solidaarinen niiden kanssa peruskatsomuksissa Venäjän kapitalismiin nähden. Kun „Russkoje Bogatstvo” tukipylväät, jotka ovat tehneet niin paljon narodnikkilaisten (laajassa merkityksessä) katsomusten kehittämiseksi, lujittamiseksi ja levittämiseksi, luulevat nyt voivansa välttyä „venäläisten oppilaiden” arvostelulta pelkästään julistamalla, että he eivät ole „narodnikkeja” (ahtaassa merkityksessä) ja että he ovat aivan erikoinen „siveellis-yhteiskunnallinen koulukunta”,—niin edelläsanotun vuoksi moiset juonet saattavat luonnollisesti vain aiheellisen naurun alaisiksi nuo henkilöt, jotka ovat niin rohkeita ja samalla niin diplomaattisia.

Artikkelinsa sivulla 182 hra Mihailovski esittää „oppilaita” vastaan vielä seuraavan ilmiömäisen väitteen. Hra Kamenski on käynyt myrkyllisesti narodnikkien kimppeen¹¹⁰; tämä, suvaitkaa huomata, „todistaa sitä, että hän on suuttunut, mutta sehän ei ole hänelle sallittua (sic!! *). Me, „subjektiiviset vanhukset”, samoin kuin „subjektiiviset nuorukaisetkin”, voimme sallia itsellemme tuollaisen heikkouden joutumatta ristiriitaan itsemme kanssa. Mutta

* — sillä tavalla! *Toim.*

ne, jotka edustavat oppia, „joka on oikeutetusti ylpeä järkkymättömästä objektiivisuudestaan” (erään „oppilaan” sanat), ovat toisenlaisessa asemassa”.

Mitä tämä tällainen on?! Jos ihmiset vaativat, että käsitkset yhteiskunnallisista ilmiöistä nojautuisivat *tosioalojen* ja todellisen kehityksen järkkymättömän objektiiviseen analysoimiseen,—niin seuraako siitä, että he eivät saa suuttua?! Mutta sehän on suoranaista hölynpölyä, silkkää pötyä! Ettekö Te, hra Mihailovski, ole kuullut, että eräänä mainiona esikuvana järkkymättömästä objektiivisuudesta yhteiskunnallisten ilmiöiden tutkimisessa pidetään kuuluisaa tutkielmaa „Pääomasta”? Hyvin useat tiedemiehet ja taloustieteilijät pitävät juuri järkkymättömyyttä objektiivisuutta tämän tutkielman suurimpana ja peruspuutteellisuutena. Ja kuitenkin harvassa tieteellisessä tutkielmassa löytyy niin paljon sisua, niin paljon kiivaita ja intomielisiä polemiikkiotteita takapajuisten katsantokantojen edustajia vastaan, niiden yhteiskuntaluokkien edustajia vastaan, jotka tekijän vakaumuksen mukaan jarruttavat yhteiskunnallista kehitystä. Tekijä, joka on armottomalla objektiivisuudella osoittanut, että sanokaamme Proudhonin katsomukset ovat ranskalaisen petit bourgeois'in * katsomusten ja mielialojen luonnollista, ymmärrettävää ja kiertämättömyyttä heijastusta,—kuitenkin mitä suurimmalla kiihkolla ja kiivaan suuttumuksen vallassa „hyökkäili” tämän pikkuporvariston ideologin kimppuun. Vai luuleeko hra Mihailovski ehkä, että Marx on tässä „ristiriidassa itsensä kanssa”? Jos jokin määrätty oppi vaatii jokaiselta yhteiskunnalliselta toimihenkilöltä todellisuuden ja tämän todellisuuden pohjalla syntyvien eri luokkien välisten suhteiden järkkymättömän objektiivista analysoimista,—niin millä ihmeellä siitä voidaan tehdä sellainen johtopäätös, että yhteiskunnallisen toimihenkilön ei pitäisi olla myötätuntoinen millekään luokalle, että se „ei ole sallittua” hänelle? Tässä on naurettavaa puhuaakaan mistään velvollisuudesta, sillä yksikään elävä ihminen ei voi olla *asettumatta* yhden taikka toisen luokan *puolelle* (koska hän on ymmärtänyt niiden keskinäiset suhteet), hän ei voi olla iloitsematta kyseessäolevan luokan saavutuksista, ei voi olla surematta sen vastoinkäymisiä, ei voi olla tuntematta suuttumusta niitä kohtaan, jotka ovat

* — pikkuporvarin. Toim.

vihamielisiä tälle luokalle, niitä kohtaan, jotka takapajuisia katsomuksia levittämällä häiritsevät sen kehitystä j.n.e., j.n.e. Hra Mihailovskin tyhjämpäiväinen hyökkäily osoittaa vain sitä, että hän ei ole vielä tähän mennessä ymmärtänyt aivan alkeellista kysymystä — determinismin ja fatalismin välistä eroa.

„Pääoma on tulossa!“ — se on epäilemätöntä”, kirjoittaa hra Mihailovski, „mutta (sic!) kysymys on siitä, miten se on otettava vastaan” (s. 189).

Hra Mihailovski löytää Amerikan, hän herättää sellaisen „kysymyksen”, jota „venäläiset oppilaat” eivät nähtävästi ole lainkaan ajatelleet! Kaikesta päätellen eivät „venäläiset oppilaat” ja narodnikit ole suinkaan tämän kysymyksen takia joutuneet eri teille! Venäjällä kehittyvä kapitalismi voidaan „ottaa vastaan” vain kahdella tavalla: joko se on tunnustettava edistykseksi tai taantumusilmiöksi; joko askeleeksi eteenpäin oikealla tiellä, tahi poikkeamiseksi oikealta tieltä; joko sitä arvioidaan pientuottajain luokan kannalta, jota kapitalismi hävittää, tahi sen talouksettomien tuottajain luokan katsantokannalta, jota kapitalismi luo. Tässä ei ole keskitietä*. Siis jos hra Mihailovski katsoo vääräksi sen suhtautumisen kapitalismiin, jota „oppilaat” vaativat, niin se merkitsee siis sitä, että hän hyväksyy narodnikkilaisen suhtautumisen, minkä hän on aikaisemmissa kirjoituksissaan moneen kertaan esittänyt aivan selvästi. Hra Mihailovski ei ole esittänyt eikä esitä mitään lisäyksiä eikä muutoksia vanhoihin katsomuksiinsa jääden edelleenkin narodnikiksi. — Ei sinne päinkään! Hän ei ole narodnikki, jumala varjelkoon sellaisesta! Hän on „siveellissosiologisen koulukunnan” edustaja...

„Älkööt puhuko niistä tulevista (??) hyvyyksistä, joita kapitalismin myöhempi kehitys on tuova (?) tullessaan”, — jatkaa hra Mihailovski.

Hra Mihailovski ei ole narodnikki. Hän vain toistaa täydellisesti narodnikkien virheet ja heidän väärät ajatteluotteensa. Kuinka monta kertaa narodnikeille jo onkaan tankutettu, että tuollainen kysymyksen asettaminen jostakin

* Me emme tietenkään puhu siitä vastaanottamisesta, mikä ei katso lainkaan tarpeelliseksi pitää ohjeina työn etuja, tai jolle itse yleistyskin, joka ilmaistaan termillä „kapitalismi”, on käsittämätön ja epäselvä. Niin tärkeitä kuin tähän liittyvät yhteiskunnallisen ajattelun virtaukset Venäjän elämässä ovatkin, niin väittelyssä narodnikkien ja heidän vastustajainsa välillä ei niillä ole kerrassaan mitään tekemistä eikä niitä pidä sotkea siihen.

„tulevaisesta” on väärä, että kysymys ei ole „tulevista”, vaan todellisista, jo tapahtuvista edistyksellisistä muutoksista esikapitalistisissa suhteissa, muutoksista, joita kapitalismin kehitys Venäjällä jo tuo (eikä vain tuo vastaisuudessa). Lykätessään kysymyksen „tulevaisuuden” alalle hra Mihailovski siten itse asiassa myöntää todistetuksi juuri ne seikat, joita vastaan „oppilaat” juuri väittävätkin. Hän myöntää todistetuksi, että siinä, mitä silmiemme edessä tapahtuu, kapitalismin kehitys todellakaan *ei tuo* mitään edistyksellisiä muutoksia vanhoihin yhteiskunnallis-taloudellisiin suhteisiin. Juuri sehän se onkin narodnikkilainen katsomus, ja juuri sitä vastaan „venäläiset oppilaat” väittelevätkin todistaen päinvastaista. Ei ole olemassa ainoatakaan „venäläisten oppilaiden” julkaisemaa kirjasta, jossa ei puhuttaisi ja osoitettaisi, että työllämaksun vaihtaminen vapaaseen palkkatyöhön maanviljelyksessä, niin sanotun „kotiteollisuus”-tuotannon vaihtaminen tehdasteollisuuteen on todellisuusilmiö, joka on käynnissä (ja sitä paitsi äärettömän nopeasti) meidän silmiemme edessä, ja ettei se ole lainkaan pelkkää „tulevaisuutta”; että tämä vaihtuminen on kaikissa suhteissa edistyksellinen ilmiö, että se hajottaa piintynyttä, pirstoutunutta ja käsityömaistä pientuotantoa, jolle on ominaista vuosisatainen pysähdystila ja paikallaan olo; että se kohottaa yhteiskunnallisen työn tuottavuutta ja tekee siten mahdolliseksi työtätekevien elintason kohoamisen; että se itse luo ehdot, jotka tekevät tämän mahdollisuuden välttämättömyydeksi, nimittäin: ehdot, jotka tekevät „sydänmaalle” jätetystä „paikkaansa juuttuneesta proletaarista”, sekä fyysillisesti että moraalisesti paikalleen juuttuneesta proletaarista, liikkuvan proletaarin, tekevät aasialaisista työnmuodoista äärimmäisen pitkälle kehittyneine velkaorjuuksineen ja kaikenlaisine persoonallisen riippuvaisuuden muotoineen — eurooppalaisia muotoja; että „eurooppalainen ajattelu- ja tajuamistapa on yhtä tarpeellinen (huomatkaa: tarpeellinen. V. I.) koneiden menestyksellistä käyttöä varten kuin ovat höyry, kivihiili ja tekniikka” * j.n.e. Toistamme, että jokainen „oppilas” puhuu ja todistelee kaikkea tätä, mutta kaikella sillä ei nähtävästi ole mitään tekemistä hra Mihailovskin ja hänen „kumppa-

* Schulze-Gävernitzin sanat „Schmollers Jahrbuchista” („Schmollerin vuosikirja”. *Toim.*), 1896, hänen kirjoituksestaan, joka koskee Moskovan ja Vladimirin läänien puuvillakankaiden kutomateollisuutta.

niensa" kanssa: kaikkea sitä kirjoitetaan vain „narodnikkeja" vastaan, joilla „ei ole mitään tekemistä" „Russkoje Bogatstvon" kanssa. Sillä „Russkoje Bogatstvohan" on „siveellis-sosiologinen koulukunta", jonka olemuksena on kantaa vanhaa romua uuden lipun alla.

Kuten ylempänä jo olemme maininneet, on kirjoituksemme tarkoituksena kumota liberaalis-narodnikkilaisessa lehdistössä hyvin laajalle levinneet sepustukset siitä, että „venäläiset oppilaat" muka kieltäytyvät „perinnöstä", sanoutuvat irti Venäjän yhteiskunnan parhaimman osan parhaista perinteistä j.n.e. On mielenkiintoista todeta, että toistamalla näitä kuluneita fraaseja hra Mihailovski sanoi itse asiassa aivan samaa, mitä jo paljon ennen ja paljon päättäväisemmin on sanonut „narodnikki" hra V. V., jolla „ei ole mitään tekemistä" „Russkoje Bogatstvon" kanssa. Lukija, tunnetteko te ne kirjoitukset, jotka tämä kirjailija julkaisi „Nedeljassa"¹¹¹ kolme vuotta sitten, vuoden 1894 lopussa, vastaukseksi P. B. Struven kirjaan? Minun on myönnettävä, että mielestäni te ette ole menettänyt kerrassaan mitään, vaikka ette olisikaan lukenut niitä. Näiden kirjoitusten perusajatuksena on se, että „venäläiset oppilaat" muka katkaisivat sen demokraattisen langan, joka kulkee Venäjän yhteiskunnallisen ajattelun kaikkien edistykse-
sellisten virtausten läpi. Eikö hra Mihailovski nyt toistakin aivan samaa, joskin hieman toisin sanoin, syyttäessään „oppilaita" siitä, että nämä kieltäytyvät „perinnöstä", jonka kimppuun „Moskovskije Vedomosti" kiukkuisesti hyökkäilee? Todellisuudessa tämän keksinnön tekaisijat, kuten olemme nähneet, syyttävät syyttömiä, kun he väittävät, että „oppilaiden" peruuttamaton irtisanoutuminen *narodnikkilaisuudesta* merkitsee irtisanoutumista Venäjän yhteiskunnan parhaimman osan parhaimmista perinteistä. Eiköhän asia ole päinvastoin, herrat? Eiköhän tämä irtisanoutuminen merkitse näiden parhaimpien perinteiden *puhdistamista narodnikkilaisuudesta*?

